

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.006.03.2017

P/17/077

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/17/077 – Zarządzanie zielenią miejską.

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu.

Kontrolerzy 1. Lech J. Kowalczyk – doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LWR/91/2017 z dnia 20 kwietnia 2017 r.
2. Mirosław Perłowski – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/92/2017 z dnia 20 kwietnia 2017 r.

(dowody: akta kontroli, str. 1-2 i 3-4)

Jednostka
kontrolowana Urząd Miasta Legnica, Plac Słowiański 8, 59-220 Legnica (dalej: „UML” lub „Urząd”).

Kierownik jednostki
kontrolowanej Tadeusz Krzakowski – Prezydent Miasta Legnicy (dalej: „Prezydent Miasta”).

(dowód: akta kontroli, str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia¹, że w okresie objętym kontrolą² w Urzędzie należycie planowano, utrzymywano i chroniono zieleni, jak również współpracowano ze społecznością lokalną i podejmowano działalność edukacyjną i informacyjną³.

W dokumentach strategicznych gminy miejskiej Legnica (dalej: „Miasto Legnica” lub „Gmina Legnica”) uwzględniono zagadnienia dotyczące terenów zieleni. Zadania określone w Strategii Rozwoju Gminy oraz Gminnym Programie Ochrony Środowiska były sukcesywnie realizowane lub miały wyznaczony termin realizacji. Nastąpił wzrost powierzchni gminy, dla których uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, jednakże NIK zwraca uwagę, że udział terenów zieleni i wód objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (dalej: „mpzp”) w łącznej strukturze powierzchni objętych planami miejscowymi zmniejszył się. Ponadto udział tych terenów objętych mpzp stanowił 29% terenów zaplanowanych na ten cel w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy (dalej: „SUIKZP”). Powierzchnia terenów zieleni, którymi zarządzała Gmina, nie zmieniała się. Liczba sadzonych drzew i krzewów była wyższa niż liczba ich wycięć, co należy ocenić pozytywnie. Zastrzeżenia NIK budzi jednak zmniejszenie liczby obiektów objętych formami ochrony przyrody. W Legnicy nastąpił wprawdzie wzrost powierzchni terenów zieleni przypadającej na jednego mieszkańca, jednakże był on spowodowany zmniejszeniem się liczby ludności, a nie wzrostem powierzchni terenów zieleni. Brak było wzrostu powierzchni terenów zieleni, mimo wzrostu obszarów, do których uchwalono mpzp, a także nie dokonywano zakupu lub wymiany gruntów na potrzeby

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszej kontroli zastosowano ocenę opisową.

² Od 1 stycznia 2015 r. do 31 marca 2017 r.

³ Dokonując przedmiotowej oceny, NIK miała na względzie zarówno skutki kataklizmu, jaki dotknął Legnicę w 2009 r., jak i przede wszystkim skuteczność działań naprawczych służb miejskich odpowiedzialnych za zarządzania zielenią miejską.

10

urządzenia terenów zielonych. Niewysokie były również wydatki na rzecz utrzymania terenów zielonych, stanowiące 0,3%-0,4% całości wydatków z budżetu Gminy.

Na terenie Legnicy występowała duża różnorodność terenów zieleni, a także zapewniono ich wielofunkcyjne zagospodarowanie. Mogły z nich korzystać różne grupy wiekowe zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i zapotrzebowaniem. Nie mniej jednak rozmieszczenie terenów zielonych w mieście wskazuje na zróżnicowanie ich lokalizacji oraz stopień zadrzewień.

W Urzędzie wprowadzono standardy utrzymania zieleni, co należy uznać za dobrą praktykę. Były one wykorzystywane przy urządzaniu, utrzymywaniu i zagospodarowaniu terenów zieleni. Utworzono stanowisko Ogrodnika Miejskiego, który aktywnie uczestniczył i współpracował przy realizacji zadań związanych z terenami zieleni. Prowadzono regularne kontrole terenów zieleni, wykonanych prac i stanu zieleni.

W zarządzaniu zielenią miejską, Urząd współpracował z mieszkańcami m.in. w ramach budżetu obywatelskiego. Również przy współudziale mieszkańców realizowano Program *Odnowa zieleni średniej i wysokiej*, którego głównym celem była potrzeba uzupełnienia powstałych ubytków zieleni oraz wprowadzenie nowych nasadzeń szczególnie na terenach zieleni służących rekreacji, na nieużytkach i w naturalnych siedliskach roślinnych.

W Urzędzie wypełniano ustawowy obowiązek kształtowania właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody⁴. Między innymi w ramach zajęć edukacyjnych realizowano cykl spotkań z mieszkańcami, np. spacer po parku z Ogrodnikiem Miejskim; prezentacje referatów o rewitalizacji zabytkowego parku Miejskiego, Palmiarni i mini zoo oraz Lasku Złotoryjskiego, podczas spotkań krajoznawczych PTTK, organizowanych konferencji oraz spotkań, w tym z pacjentami w Szpitalu Wojewódzkim. W zabytkowym Parku Miejskim powstała *Przyrodnicza Ścieżka Edukacyjna* obejmująca prawie 50 hektarów powierzchnię parku ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień, jak m.in.: drzewa pomnikowe, młode drzewa, krzewy ozdobne, style w ogrodnictwie.

Na szczególne podkreślenie – w ocenie NIK – zasługują przede wszystkim działania naprawcze służb miejskich, odpowiedzialnych za zarządzania zielenią miejską, w likwidacji skutków kataklizmu, jaki dotknął Legnicę w 2009 r. Prowadzone działania rewitalizacyjne, zwłaszcza na terenie Parku Miejskiego, zmierzały do jego odtworzenia zgodnie z pierwotną stylistyką kompozycyjną, w jego dziewiętnastowiecznym kształcie.

Ujawnione w toku kontroli NIK nieprawidłowość w postaci nierzetelnych danych statystycznych, zaniżających tereny zieleni osiedlowej, jak również nieodpowiedniego zabezpieczenia kilku drzew, nie miały istotnego wpływu na kontrolowaną działalność, tym bardziej, że zostały usunięte jeszcze w trakcie trwania kontroli.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie, kształtowanie i ochrona terenów zieleni przed presją zabudowy

1. Miasto Legnica, z liczbą 96 648 mieszkańców⁵ było trzecim pod względem liczby mieszkańców miastem województwa dolnośląskiego, po Wrocławiu i Wałbrzychu. Według stanu na 31 marca 2017 r. powierzchnia całkowita Gminy Legnica wynosiła 5 629 ha i w stosunku do powierzchni zajmowanej w roku bazowym 2014 nie uległa

Opis stanu
faktycznego

⁴ Art. 2 ust. 2 pkt 7 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.).

⁵ Stan na 31 marca 2017 r. Spadek liczby mieszkańców w stosunku do mieszkańców w 2014 r. o 3 011, tj. o 3%.

zmianie. Z kolei powierzchnia terenów należących do zasobu nieruchomości Gminy (1 769 ha), stanowiąca 31,4% jej powierzchni całkowitej wzrosła o 27 ha.

(dowody: akta kontroli, str. 6, 7)

Grunty Gminy Legnica, zaliczone do poszczególnych użytków gruntowych ogółem, wynosiły – wg stanu na 31 grudnia 2016 r. – 5 629 ha, z tego: grunty orne - 2 190 ha (38,9%); grunty leśne - 376 ha (6,7%); grunty zabudowane i zurbanizowane – 2156 ha (38,3%), w tym tereny rekreacyjno-wypoczynkowe 186 ha (3,3%); tereny komunikacyjne - 700 ha (12,4%); użytki ekologiczne – 23 ha (0,4%); grunty pod wodami - 94 (1,7%) ha oraz tereny różne - 90 ha (1,6%). O ile w stosunku do roku 2014 grunty zaliczone do poszczególnych użytków gruntowych ogółem Gminy Legnica nie uległy zmianie, to na przykład w pozycji grunty orne zmniejszyły się o 26 ha, natomiast w pozycji tereny komunikacyjne, wzrosły o 20 ha.

(dowody: akta kontroli, str. 8 oraz 10-11)

Natomiast grunty będące własnością lub w użytkowaniu Gminy Legnica, zaliczone do poszczególnych użytków gruntowych ogółem, wynosiły – wg stanu na 31 grudnia 2016 r. – 2 155 ha, 38,3% ogólnej powierzchni gminy, z tego: grunty orne - 718 ha (33,3%); grunty leśne – 61 ha (2,8%); grunty zabudowane i zurbanizowane – 836 ha (38,8%), w tym tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, 162 ha (7,5%); tereny komunikacyjne - 460 ha (21,3%); użytki ekologiczne – 19 ha (0,9%); grunty pod wodami - 21 ha (1%) oraz tereny różne - 40 ha (1,9%). W stosunku do roku 2014 grunty będące własnością lub w użytkowaniu Gminy Legnica zaliczone do poszczególnych użytków gruntowych zwiększyły się o 24 ha, w tym na przykład w pozycji tereny komunikacyjne, wzrosły o 38 ha, a w pozycji grunty zabudowane i zurbanizowane razem, zmniejszyły się o 19 ha.

(dowody: akta kontroli, str. 9 oraz 10-11)

Legnica prowadziła politykę ochrony środowiska – stanowiącą zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju - w oparciu m.in. o:

- Strategię-Rozwoju-Miasta-Legnicy-2015-2020-PLUS⁶,
(wraz z *Prognozą jej oddziaływania na środowisko*)⁷,
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta Legnicy do 2020 r.⁸,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy⁹,
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Legnicy na lata 2015 – 2020¹⁰,
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

We wszystkich ww. dokumentach uwzględniono zagadnienia dotyczące zieleni, terenów zieleni lub zadrzewień.

*Strategia Rozwoju*¹¹ - to dokument kierunkowy, dążący do rozwoju Legnicy w średniookresowej perspektywie czasowej. Zdefiniowana w dokumencie wizja i misja rozwoju miasta Legnicy opierała się na pięciu strategicznych celach,

⁶ Przyjęta uchwałą Nr L/515/14 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 27 października 2014, zwana w dalszej treści *Strategią Rozwoju*.
⁷ Z września 2014 r.

⁸ Przyjęty uchwałą Nr XI/88/15 Rady Miejskiej Legnicy w dniu 27 lipca 2015 r.

⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Legnicy zostało uchwalone uchwałą Nr XLIV/425/02 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 28 stycznia 2002 r., zmienione zostało n/w uchwałami Rady Miejskiej Legnicy w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Legnicy: 1) Nr L/520/02 z dnia 24 czerwca 2002 r., 2) Nr XI/78/03 z dnia 7 lipca 2003 r., 3) Nr XXIII/242/04 z dnia 28 czerwca 2004 r., 4) Nr XLIII/451/06 z dnia 27 lutego 2006 r., 5) Nr LI/528/06 z dnia 25 września 2006 r., 6) Nr LI/530/06 z dnia 25 września 2006 r., 7) Nr XI/92/07 z dnia 30 lipca 2007 r., 8) Nr XXIII/214/08 z dnia 28 kwietnia 2008 r., 9) Nr XXIX/258/08 z dnia 29 września 2008 r., 10) Nr XXX/264/08 z dnia 27 października 2008 r. Ujednoliconą formą Studium 11) Nr VI/62/11 z dnia 28 marca 2011 r. 12) Nr XVI/156/12z dnia 30 stycznia 2012 r.

¹⁰ Przyjęty uchwałą Nr XIX/195/16 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 25 kwietnia 2016 r.

¹¹ <http://um.bip.legnica.eu/uml/rozwoj-miasta/programy-strategie-pla/13847,Strategia-Rozwoju-Miasta-Legnicy-2015-2020-PLUS.html>.

będących sobie równymi pod względem ważności. Nadrzędnym celem strategicznym w zakresie ochrony środowiska, wynikającym ze *Strategii Rozwoju*, była ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego poprzez realizację pięciu celów operacyjnych, z których jednym była „*Ochrona terenów cennych przyrodniczo i ich adaptacja na potrzeby edukacyjne oraz adaptacja zaniedbanych terenów zieleni na potrzeby rekreacji*”¹².

(dowód: akta kontroli, str. 12-32)

W *Prognozie oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Miasta Legnicy na lata 2015-2020*¹³, wskazano, iż na etapie realizacji zadań, zwłaszcza związanych z prowadzeniem prac budowlanych czy remontowych, należy dążyć do zachowania jak największej ilości roślinności. Na przykład w celu ochrony drzew przed ewentualnym uszkodzeniem, podczas prowadzenia robót postulowano m.in.: osłaniać pnie drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie przeprowadzanych robót ziemnych, roboty ziemne w obrębie systemu korzeniowego, w miarę możliwości, wykonywać ręcznie, zadbać o to, aby bezpośrednio pod koronami drzew nie były składowane materiały budowlane.

Informacje te były następnie udostępniane, inwestorom, wykonawcom inwestycji i mieszkańcom.

(dowód: akta kontroli, str. 33-46)

Prezydent Miasta, jako organ wykonawczy Gminy Legnica sporządził raporty (sprawozdania), z wykonania zadań zawartych w *Strategii Rozwoju*, odpowiednio za rok 2015 r., w kwietniu 2016 r. i za rok 2016 r. w dniu 10 kwietnia 2017 r. Wypełniając dyspozycje zawarte w art. 18 ust 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*¹⁴, *Sprawozdania* zostały zaprezentowane i przyjęte przez Radę Miejską Legnicy na sesjach, odpowiednio w dniu 25 kwietnia 2016 r. i w dniu 24 kwietnia 2017 r.

(dowody: akta kontroli, str. 58-61 oraz 68-72)

Tereny zieleni, w tym nasadzenia drzew i krzewów, zostały wykonane przy realizacji zadań w ramach innych celów operacyjnych, takich jak m.in.: modernizacja Trasy 2a; budowa układu komunikacyjnego dla obszaru aktywizacji gospodarczej i społecznej między ul. Wrocławską - Zieloną i ul. Jordana - Orla Białego; drugi etap – kontynuacja budowy terenu rekreacyjnego przy ul. Wierzyńskiego, Gałczyńskiego i Piłsudskiego w sąsiedztwie SP 20 w Legnicy, przebudowa ul. Wrocławskiej - budowa Placu Sybiraków i pomnika Zesłańców na Sybir, czy przebudowa skrzyżowania ul. Sikorskiego/Sudecka”.

(dowody: akta kontroli, str. 47-57 oraz 62-67)

W obszarze *ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego*, ustosunkował się do ochrony terenów cennych przyrodniczo i ich adaptacji na potrzeby edukacyjne oraz adaptacji zaniedbanych terenów zieleni na potrzeby rekreacji. I tak odnosząc się do *rewitalizacji zabytkowego obiektu Palmiarni w Legnicy, stanowiącego bazę edukacji przyrodniczo-historycznej*, wskazał m.in. na założenie edukacyjnych ogrodów tematycznych oraz zainstalowanie wolier z kurakami (bażanty, pawie, kury silki, przepiórki, gołębie pawiki), służących jako baza edukacyjno - przyrodnicza,

¹² Kierunki działań (własnych) Gminy, wynikających z realizacji powyższego celu strategicznego dotyczyły m.in.: 1) kontynuacji rewitalizacji zabytkowego obiektu Palmiarni – opracowanie dokumentacji technicznej, 2) kontynuacji rewitalizacji zabytkowego Parku Miejskiego, 3) kontynuacji rewitalizacji zieleni Łasku Złotoryjskiego i adaptacja obiektu do celów rekreacyjnych, 4) adaptacji terenu zieleni (rejon ul. Złotej) na rozbudowę Parku Bielańskiego, 5) kontynuacji budowy Parku Osiedlowego na Piekarach obok Zespołu Szkół Integracyjnych.

Jako wskaźniki rezultatu dla powyższego celu operacyjnego przyjęto: powierzchnię zrekultywowanych obszarów synantropijnych; powierzchnię obszarów, na których przywrócono lub zapewniono ochronę właściwego stanu ekosystemów; liczbę osób odwiedzających poddane konserwacji i/lub restauracji obiekty zabytkowe.

¹³ Z września 2014 r., sporządzonej przez Integrium Consulting we współpracy z Lider Projekt Sp. z o.o.

¹⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2017 r., poz. 672, ze zm.), zwana w dalszej treści ustawą P.o.ś.

miejsce rekreacji i wypoczynku¹⁵. Z kolei odnosząc się do realizacji zadania: *Rewitalizacja zabytkowego Parku Miejskiego w Legnicy*, wskazał na *zakończenie realizacji II etapu przebudowy Al. Orła Białego, w ramach której m.in. nasadzono rośliny w pasie zieleni w Al. Orła Białego, a także nasadzenia na terenie „Ogrodu Daliowego” z bylin i traw ozdobnych; zabiegi arborystyczne na pomnikach przyrody i cennym starodrzewiu.*

(dowód: akta kontroli, str. 47-57)

Również w obowiązującym Programie *Ochrony Środowiska dla Miasta Legnicy do 2020 r.*¹⁶, uwzględniono zagadnienia dotyczące zieleni, terenów zieleni i zadrzewień (w tym dwa ww. zadania, tj. *Rewitalizacja zabytkowego obiektu Palmiarni w Legnicy* stanowiącego bazę edukacji przyrodniczo-historycznej oraz *Rewitalizacja zabytkowego Parku Miejskiego w Legnicy*). Wyznaczając cel do 2020 r., jako *Kształtowanie spójnego przestrzennie systemu przyrodniczych obszarów chronionych i pozostałych terenów zielonych oraz udostępnianie ich walorów społeczeństwu*, określono kierunki działań, jak m.in.: [1] ochrona i zwiększanie powierzchni terenów zielonych przy zachowaniu dotychczas istniejących obszarów wraz z bioróżnorodnością, [2] tworzenie warunków powstawania i ochrony korytarzy ekologicznych, [3] ochrona i wzmocnienie roli dolin rzecznych, jako ważnych korytarzy ekologicznych, [4] przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, [5] wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, [6] właściwe kształtowanie zieleni miejskiej, [7] wprowadzanie stref zieleni izolacyjnej, [8] promocja Legnicy, jako miasta parków i ogrodów, [9] realizacja projektów dot. wykorzystania i udostępnienia lokalnych zasobów przyrodniczych społeczeństwu (np. tereny wypoczynkowe, ścieżki spacerowe i rowerowe, ogólnodostępne tereny sportowo- rekreacyjne), [10] prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych nt. efektywnego korzystania z miejskich terenów zielonych.

(dowód: akta kontroli, str. 75-89)

2. W celu określenia polityki przestrzennej Gminy, Rada Miejska Legnicy – stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*¹⁷ - uchwaliła w 2002 r. *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Legnicy*, zwane w dalszej treści Studium UiKZP¹⁸. W dokumencie tym odniesiono się do ochrony przyrody, uwzględniono uwarunkowania przyrodnicze istniejące w Gminie Legnica oraz wyznaczono kierunki zagospodarowania terenów zielonych m.in.: poprzez rozbudowanie istniejących kompleksów zieleni na niezainwestowanych terenach do nich przyległych i terenach ogrodów działkowych, intensywne zagospodarowanie zielenią osiedli i kompleksów mieszkaniowych o szczególnym niedoborze terenów zielonych, zakładanie nowych parków o znaczeniu dzielnicowym. Ponadto, związane z polityką przestrzenną kierunki, w których Legnica powinna się zmieniać, wyzwania, którym trzeba będzie stawić czoła i wartości, które należy chronić, umacniać i rozwijać, znalazły wyraz w *Strategii rozwoju*. W Studium UiKZP podkreślono, że obszary wartościowo przyrodnicze, nieobjęte ochroną prawną, szczególnie istotne dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego, wymagające ochrony przed zainwestowaniem w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dotyczyły (oprócz korytarzy ekologicznych związanych z dolinami cieków): [1] pozostałości terenów podmokłych położonych w rejonie ul. Podmokłej i Rzecznej, (dno dawnego stawu), [2] Lasku Pawickiego (pow. 40 ha) – obejmującego zespoły leśne odzwierciedlające

¹⁵ W 2015 roku Mini Zoo przy zabytkowej palmiarni odwiedziło 44 684 osób, w tym 19 620 dzieci i 25 064 dorosłych*.

¹⁶ Vide przypis 9 oraz <http://um.bip.legnica.eu/uml/rozwoj-miasta/programy-strategie-pla/15812>, Program-Ochrony-Srodowiska-dla-Miasta-Legnicy-do-2020-r.html

¹⁷ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2016 r. poz. 778, ze zm.).

¹⁸ <https://mapy.legnica.eu/>.

zróżnicowane stosunki wilgotnościowe, z gatunkami roślin ściśle i częściowo chronionych, [3] obszar położony pomiędzy ul. Rzeszotarską a wysypiskiem odpadów Komunalnych

Według Studium UikZP 25,8% powierzchni gminy, tj. 1453 ha, określono, jako tereny zieleni i wód, z tego 442 ha (7,9%) przeznaczono pod lasy, 152 ha (2,7%) jako tereny zieleni urządzonej oraz 303 ha (5,4%) jako inne tereny zieleni. Procentowy udział przeznaczenia terenów pod poszczególne funkcje przedstawiał się następująco: mieszkania wielorodzinne – 12,5%, mieszkania jednorodzinne – 9,9%, usługowe – 4,6%, produkcyjne 20,7%, komunikacyjne – 8,6%, infrastruktury technicznej – 6,2%, użytkowania rolniczego – 11,7%.

Wprowadzie w obowiązującym Programie *Ochrony Środowiska dla Miasta Legnicy do 2020 r.*, określono, jako jeden z kierunków działań przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, to usytuowanie terenów zielonych wskazuje na obszary zieleni zajmujące znaczne powierzchnie Miasta, jak i takie, gdzie zieleń występowała fragmentarycznie. jak np. na obszarze na wschód od ulicy Nowodworskiej do granicy miasta, na południe od drogi nr 3, na zachód od drogi 364 oraz północny zachód od drogi 94.

(dowody: akta kontroli, str. 90 i 91-165)

3. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. w Legnicy obowiązywały 122 plany miejscowe, obejmujące łącznie obszar 2 422 ha, stanowiący 43,0% powierzchni miasta. Tym samym w stosunku do powierzchni objętych mpzp w 2014 r. nastąpił wzrost o 4,0 pkt proc., tj. o 226 ha. Łączna powierzchnia, dla których zmieniono przeznaczenie gruntów leśnych na cele nieleśne pozostawała bez zmian, tj. na poziomie 62 ha. Udział terenów zieleni i wód objętych mpzp w łącznej strukturze powierzchni objętych planami miejscowymi zmniejszył się o 1,3 pktu proc. (spadek z 18,8% w 2014 r. do 17,5% w 2016 r., w tym w następstwie m.in. przeznaczenia terenu pod planowane inwestycje ujęte w mpzp), przy czym szacunkowa powierzchnia terenów zieleni i wód objętych mpzp wzrosła o 11 ha, tj. z 412,8 ha w 2014 r. do 423,8 ha w 2016 r. W stosunku do całkowitej powierzchni gminy udział terenów zieleni i wód dla obszarów objętych mpzp w 2016 r. wynosił 7,5% i wzrósł w porównaniu do 2014 r. 0,2 punktu proc. Udział terenów zieleni i wód dla obszarów objętych mpzp stanowił 29% terenów zaplanowanych na ten cel w Studium UikZP.

(dowody: akta kontroli, str. 166, 167-173, 174-180, 181-183, 184-187, 188-189, 190, 191)

Analizą uwzględnienia w planach miejscowych zagadnień dotyczących zieleni terenów zieleni i zadrzewień, objęto zapisy wszystkich ośmiu planów uchwalonych w badanym okresie, i tak w sprawie zmiany mpzp miasta Legnicy: Kolonii Piątnica¹⁹; obszaru położonego w rejonie ulicy Pileckiego (Piekary B), dzielnicy Kartuzy w Legnicy - pasmo przy Kaczawie²⁰; dzielnicy Kartuzy w Legnicy – tereny mieszkaniowo-gospodarcze przy Kaczawie²¹; dzielnicy Kartuzy – tereny mieszkaniowo-gospodarcze przy Kaczawie²²; dla terenu Patelec-Elpena²³; kwartał zabudowy Sudecka, Armii Krajowej, Okulickiego²⁴; terenu lotniska i terenów przyległych²⁵; kwartał zabudowy Curie-Skłodowskiej, Prusa, Leszczyńska, tory kolejowe²⁶.

(dowód: akta kontroli, str. 192- 322)

We wszystkich zbadanych miejscowych planach uwzględniono zagadnienia dotyczące zieleni, terenów zieleni i zadrzewień dotyczące ochrony istniejącej zieleni

¹⁹ Plan przyjętego uchwałą nr VI/53/15 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 30 marca 2015 r.

²⁰ Planu przyjętego uchwałą nr VI/102/15 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 26 października 2015 r.

²¹ Planu przyjętego uchwałą nr VI/102/15 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 26 października 2015 r.

²² Planu przyjętego uchwałą nr XVIII/178/16 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 29 marca 2016 r.

²³ Planu przyjętego uchwałą nr XVIII/179/16 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 29 marca 2016 r.

²⁴ Planu przyjętego uchwałą nr XXV/220/16 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 24 października 2016 r.

²⁵ Planu przyjętego uchwałą nr XXV/231/16 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 24 października 2016 r.

²⁶ Planu przyjętego uchwałą nr XXV/233/16 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 24 października 2016 r.

w celu zachowania, właściwego wykorzystania i odnawiania istniejącej zdrowej biologicznie roślinności oraz prowadzenia działalności inwestycyjnej przy zachowaniu przepisów szczególnych dotyczących wycinki drzew i krzewów. Ustanowiono w nich zakaz lokalizacji działalności mogącej pogorszyć stan środowiska. oraz każdorazowo określano minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

(dowód: akta kontroli, str. 193-322)

Do wyłożonego mpzp obszaru położonego w rejonie ulicy Pileckiego (Piekary B) w Legnicy (ad. 2) wpłynęły uwagi mieszkańców rejonu ul. Pileckiego, którzy nie wyrażali zgody na przeznaczenie działki 1226/16 pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Wnosili o przywrócenie pierwotnego przeznaczenia działki (tereny zieleni publicznej. Uwagi Rada Miejska Legnicy nie uwzględniła.

(dowód: akta kontroli, str. 204-211)

4. W badanym okresie wydano, łącznie 43 decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego²⁷, jednakże żadna z nich nie dotyczyła parków, placów, promenad, bulwarów.

(dowód: akta kontroli, str. 73-74)

5. Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. na terenie Gminy Legnica zieleń zajmowała obszar 275,5 ha²⁸, z tego: parki spacerowo-wypoczynkowe - 97,5 ha (co stanowiło 35,4% terenów zielonych ogółem); zieleńce - 37,1 ha, (13,5%), zieleń uliczna - 36,6 ha (13,3%); tereny zieleni osiedlowej - 65,0 ha (23,6%) oraz cmentarze - 39,3 ha (14,2%)²⁹. Powierzchnia terenów zieleni (rozumianych jako parki, zieleńce, zieleń uliczna, zieleń osiedlowa oraz cmentarze) w Legnicy nie uległa zmianie w porównaniu do 2014 r. i stanowiła 4,9% powierzchni Miasta³⁰.

W kontrolowanym okresie wskaźniki dotyczące terenów zieleni przypadające na jednego mieszkańca wynosiły: dla terenów zieleni urządzonej³¹ - 28 m², dla lasów³² - 38 m² w 2015 r. i 39 m² w 2016 r. Ogólna powierzchnia zieleni³³ przypadająca na jednego mieszkańca wynosiła 69 m² w 2015 r. i 70 m² w 2016 r. W stosunku do 2014 r. wskaźnik ogólnej powierzchni zieleni przypadającej na 1 mieszkańca wzrósł o 2 m² (2,6%), jednakże był on spowodowany nie wzrostem powierzchni terenów zieleni, lecz zmniejszeniem się liczby ludności.

(dowody: akta kontroli, str. 327 oraz 328-330 i 331-333)

W badanym okresie w Legnicy nasadzono łącznie 410 drzew i 27 017 krzewów³⁴, tj. o 45,6% i 55% więcej w porównaniu do nasadzeń w 2014 r. W świetle informacji pozyskanej od zarządzającego drogami gminnymi Zarządu Dróg Miejskich w Legnicy, jednostka ta nie sporządzała odrębnych sprawozdań GUS o zadrzewieniach-L02.

(dowody: akta kontroli, str. 328-330 i 331-333 oraz 337)

Ochronie prawnej, ustanowionej na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³⁵, podlegały wartości przyrody ożywionej: użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. na terenie Miasta objętych

²⁷ Odpowiednio: 20 w 2015 r. i 23 w 2016 r.

²⁸ Tereny zieleni wymieniane w sprawozdaniach SG-01, po uwzględnieniu rzeczywistych (65,0 ha), a nie błędnie wykazanych (6,5 ha) terenów zieleni osiedlowej. Vide nieprawidłowości.

²⁹ Cmentarze to nie tylko miejsca pochówku, lecz również znaczny obszar zieleni miejskiej i rezerwar siedlisk dla licznych gatunków owadów, ptaków i małych zwierząt.

³⁰ Legnica charakteryzowała się także dużą liczbą terenów ogródków działkowych - 71, w tym 14 położonych poza granicami miasta, ale w bezpośrednim sąsiedztwie), o łącznej powierzchni 323 ha. Źródło Program Ochrony Środowiska dla Miasta Legnicy do 2020 r. Sprawozdania SG-01 nie obejmowały ani powierzchni lasów, ani ogródków działkowych.

³¹ Do zieleni urządzonej zaliczono tereny zieleni wymienione w sprawozdaniu GUS SG-01, tj. parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń uliczną, tereny zieleni osiedlowej, cmentarze.

³² Powierzchnię lasów ustalono na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków.

³³ Zaliczono do niej zieleń urządzonej, lasy oraz użytki ekologiczne.

³⁴ Z tego w 2015 r. 212 drzew i 12 356 198 krzewów i w 2016 r. 198 drzew i 14 658 krzewów.

³⁵ Dz. U. 2013, poz. 627.

ochroną było siedem użytków ekologicznych, o łącznej powierzchni 23,70ha (0,42% powierzchni miasta)³⁶.

(dowód: akta kontroli, str. 155)

Stan ten uległ zmianie z dniem 27 lutego 2017 r., kiedy uchwałą Rady Miejskiej zniesiono formę ochrony przyrody w postaci użytku ekologicznego pod nazwą „Lasek przy ul. Rzeszotarskiej” obszar o powierzchni 6,77 ha. Jako uzasadnienie do zniesienia ochrony podano utratę wartości przyrodniczych³⁷. Tym samym na terenie Legnicy na dzień 31 marca 2017 r. objętych ochroną było sześć użytków ekologicznych, o łącznej powierzchni 16,93 ha. W porównaniu do 2014 r. obszar ten zmniejszył się o 29%.

(dowód: akta kontroli, str. 460)

Nie było wśród terenów obszarowej ochrony przyrody: parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, czy obszarów Natury 2000.

(dowód: akta kontroli, str. 73-74)

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. w Legnicy zlokalizowanych było 55 pomników przyrody³⁸, w tym 53 obiekty przyrody ożywionej³⁹, z tego: drzewa (44)⁴⁰, zespoły drzew (5)⁴¹ oraz aleje (4)⁴². W gminnej ewidencji zabytków znalazły się również tereny zieleni: parki, aleje, skwery, cmentarze, w tym pięć obszarów objętych rejestrem zabytków⁴³.

(dowód: akta kontroli, str. 160-161)

W 2016 r. liczba drzew uznanych za pomniki przyrody wynosiła 44 i w stosunku do liczby pomników przyrody lat 2014-2015 zmniejszyła się o trzy, tj. 6,4%. Podjęta została, bowiem uchwała Rady Miejskiej Legnicy z dnia 24 października 2016 r.⁴⁴ w sprawie zniesienia ochrony z drzew uznanych za pomniki przyrody na terenie Miasta Legnicy. Uchwała zniosła ochronę trzech sztuk drzew uznanych za pomnik przyrody z powodu utraty wartości przyrodniczych, ze względu, na które zostały powołane oraz ze względu na zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego.

(dowód: akta kontroli, str. 461)

W 2017 r. zmniejszyła się także o jeden, tj. z pięciu do czterech (20%), liczba zespołów drzew uznawanych za pomnik przyrody. Uchwałą Rady Miejskiej Legnicy z dnia 30 stycznia 2017 r.⁴⁵ zniesiono ochronę drzew stanowiących szpaler jednorodny gatunku klon srebrzysty, uznany za pomnik przyrody w 1998 r. Jako uzasadnienie do zniesienia ochrony podano obie przesłanki wynikające z ustawy o ochronie przyrody, tj. ze względu na utratę wartości przyrodniczych oraz ze względu na zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego.

(dowody: akta kontroli, 462 oraz 463-468)

Pomimo iż w I kwartale 2017 r. dokonano zmian (zmniejszenia) w liczbie użytków ekologicznych i pomników przyrody, to w opracowanych wcześniej dokumentach

³⁶ 1) Glinki w Łasku Złotoryjskim (śródlądne oczko wodne), 2) Lasek przy ul. Rzeszotarskiej, 3) Glinianki przy ul. Szczytnickiej, 4) Podmokła łąka przy ul. Poznańskiej, 5) Bagno przy ul. Poznańskiej, 6) Trzcinowisko przy ul. Gniewomierskiej, 7) Trzcinowisko przy ul. Miejskiej 32.

³⁷ Nr XXX/300/1, w sprawie zmiany uchwały nr XXII/239/2000 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 27 kwietnia 2000 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za użytki ekologiczne.

³⁸ W trakcie przeprowadzonych w 2016 r. wizji terenowych nie stwierdzono występowania myszolowów zwyczajnych; nie stwierdzono występowania przedstawicieli płazów, wskazując na całkowitą degradację zbiorników wodnych.

³⁹ J. w.

⁴⁰ Dwa obiekty przyrody nieożywionej to glazy narzutowe.

⁴¹ W stosunku do roku 2015 liczba drzew zmniejszyła się o trzy.

⁴² Bez zmian w stosunku do 2015 r.

⁴³ Bez zmian w stosunku do 2015 r.

⁴⁴ 1) Park przy Zamku Piastowskim, 2) Park Miejski, 3) Zespół dworski „Ludwikowo”: park z aleją, 4) Założenie pałacowo-parkowe „Czerniewice”, 5) Cmentarz żydowski.

⁴⁵ Nr XXV/239/16.

⁴⁶ Nr XXVIII/290/17.

⁴⁷ Vide pkt 1.

strategicznych z zakresu ochrony środowiska, do czasu zakończenia niniejszej kontroli, nie dokonano stosownych zmian, np. w postaci aneksów.

W sporządzanych i przekazywanych do GUS sprawozdaniach SG-01 statystyka gminy za 2015 r. i 2016 r., Legnica nie wypełniała działu 1 (powierzchnia gruntów leśnych, hodowla lasu i pozyskanie drewna), chociaż w przytoczonych wcześniej opracowaniach⁴⁶, wskazywano na lasy i ich powierzchnie. Jak wskazał dyrektor Wydziału Środowiska i Gospodarowania Odpadami, Prezydent Legnicy na terenach Miasta nie zatwierdził uproszczonych planów urządzania lasu oraz nie wydał decyzji na podstawie inwentaryzacji lasów. Nadto Gmina Legnica nie prowadziła produkcji leśnej na swoim terenie. W związku z powyższym w sprawozdaniach nie były wykazywane grunty oznaczone, jako las.

(dowody: akta kontroli, str. 328-330 i 331-333 oraz 337)

6. W badanym okresie lat 2015-2016 oraz w I kwartale 2017 r., Gmina Legnica nie nabywała i nie wymieniała z innymi podmiotami, gruntów na potrzeby urządzenia terenów zieleni.

(dowody: akta kontroli, str. 338 oraz 371 i 372)

7. W gminnym *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Legnicy do 2020 r.*⁴⁷ w obszarze ochrony przyrody i krajobrazu określono 9 zadań własnych do realizacji przez Urząd oraz 11 zadań koordynowanych z innymi jednostkami. Były to zadania inwestycyjne z wieloletnim planem realizacji oraz związane z bieżącym utrzymaniem terenów zieleni. Dla części zadań oszacowano koszt ich realizacji oraz wskazano źródło finansowania⁴⁸. Pomimo iż do czasu zakończenia czynności kontrolnych nie sporządzono jeszcze raportu z wykonania *Programu*⁴⁹, to w raportach (sprawozdaniach), z wykonania zadań zawartych w *Strategii Rozwoju*⁵⁰, wskazano postęp prac np. w zakresie *Rewitalizacja zabytkowego obiektu Palmiarni w Legnicy stanowiącego bazę edukacji przyrodniczo-historycznej oraz Rewitalizacja zabytkowego Parku Miejskiego w Legnicy*.

(dowód: akta kontroli, str. 75-89)

8. W Legnicy nie powołano zespołu doradczego/opiniującego działania na rzecz przyrody i zieleni.

(dowody: akta kontroli, str. 75-89, 14-32, 33-46)

9. Porozumieniem z dnia 30 czerwca 2015 r.⁵¹ Miasto Legnica złożyło deklarację udziału w projekcie realizowanym przez Ministra Środowiska pt. *„Opracowanie planów adaptacji klimatu dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców”*⁵².

(dowód: akta kontroli, str. 339-340)

10. Działania rewitalizacyjne podejmowane były w oparciu o *„Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Legnicy na lata 2015 – 2020”*⁵³, który został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Legnicy z dnia 25 kwietnia 2016 r.⁵⁴

Ważnym celem działań rewitalizacyjnych było podnoszenie jakości przestrzeni życia mieszkańców Zakaczawia, określone, jako Priorytet 2, z przyporządkowanym mu celem (2.2) *Zakaczawie dzielnicą z terenami zieleni*, w tym „zwiększenie powierzchni terenów zieleni, poprawiających estetykę i zmieniających „klimat” dzielnicy, m.in. poprzez uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia.

(dowód: akta kontroli, str. 341-355)

⁴⁷ Vide przypis 9.

⁴⁸ Do czasu zakończenia kontroli NIK nie sporządzono jeszcze raportu z wykonania Programu (był w przygotowaniu dwuletni okres upływa w lipcu br.).

⁴⁹ Był w przygotowaniu, dwuletni okres upływa w lipcu br.

⁵⁰ Vide pkt 1.

⁵¹ Nr DZR/U/18/2015.

⁵² Mimo, iż liczba mieszkańców nie przekraczała 100 tys.

⁵³ Wcześniej w oparciu o *„Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Legnicy na lata 2007 – 2015”*.

⁵⁴ Nr XIX/195/16.

11. Zważywszy na fakt, iż w Legnicy brak było podziału na jednostki pomocnicze Gminy, *Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Legnicy na lata 2015 – 2020*, obejmował swoim zasięgiem poszczególne jednostki urbanistyczne zbliżone do granic obszarów obowiązujących w ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego.

W następstwie spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami Zakaczawia i innymi osobami zainteresowanymi rozwojem tej dzielnicy miasta zgłoszono propozycje projektów, w tym stworzenie terenów ogólnodostępnej zieleni urządzonej na Zakaczawiu, np. przy ul. Brackiej/Cmentarnej, przy ul. Kartuskiej, przy ul. K. Wielkiego, na placu obok kościoła św. Trójcy.

(dowód: akta kontroli, str. 341-355)

Raportem z postępu realizacji *„Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Legnicy na lata 2015–2020”* z listopada 2016 r., będącego narzędziem monitorowania realizacji Programu, przedstawiono stopień zaawansowania realizowanych zadań i jego skuteczność. M.in. dla projektu *„Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Zakaczawia w Legnicy – zagospodarowanie oraz utworzenie estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych obejmujących wnętrza ograniczone ulicami: Wrocławska/Kościelna/Kamienna”* – wskazano, iż wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, z wnioskiem o wydanie Deklaracji organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000. Deklarację taką pozyskano natomiast dla kolejnego projektu *„Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Zakaczawia w Legnicy – renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych przy ulicy Kościelnej 2, Kamiennej 2a, 4, 5, 6⁵⁵”*.

(dowód: akta kontroli, str. 356-364)

12. W 2017 r. Rada Gminy Legnica nie skorzystała uprawnień wynikających ze zmiany art. 83 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody i nie podjęła uchwały, stanowiącej akt prawa miejscowego, zezwalającej na usuwanie drzew bez wymaganego zezwolenia.

(dowód: akta kontroli, str. 365)

13. Rada Gminy nie podjęła również uchwały o określeniu stawek za usunięcie drzewa lub krzewu. Tym samym do ustalania opłaty za usunięcie drzewa lub krzewu stosowano maksymalne, ustawowe stawki⁵⁶, tj. odpowiednio 500 zł i 200 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 365)

14. Za ochronę przyrody, ochronę środowiska, utrzymanie terenów zieleni, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, wydawanie decyzji pozwolenie na budowę, gospodarkę nieruchomościami gminnymi, odpowiadały poszczególne Wydziały Urzędu Miejskiego, które współpracowały ze sobą w zakresie zarządzania terenami zieleni i zadrzewieniami, w tym przy opracowywaniu projektów z zakresu planu rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, budżetu miasta oraz planu zagospodarowania przestrzennego miasta. Za tereny zieleni odpowiadał Wydział Infrastruktury Komunalnej (WIK), w strukturach którego funkcjonował Ogródnik Miejski⁵⁷. Wydział realizował m.in. program pn. *Odnowa zieleni średniej i wysokiej*, którego celem było uzupełnienie powstałych ubytków zieleni oraz wprowadzenie nowych nasadzeń szczególnie na terenach zieleni służących rekreacji, na nieużytkach i w naturalnych siedliskach roślinnych. W przypadku realizacji zadań

⁵⁵ Podstawa prawna: art. 217 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23, ze zm.), w związku z art. 27a ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.). Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdania z postępów, formatu dokumentu służącego przekazywaniu informacji na temat dużych projektów, wzorów wspólnego planu działania, sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, deklaracji zarządczej, strategii audytu, opinii audytowej i rocznego sprawozdania z kontroli oraz metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu Europejska współpraca terytorialna”.

⁵⁶ Art. 85 ust. 7 o ochronie przyrody.

⁵⁷ Główny Specjalista w Wydziale Infrastruktury Komunalnej Urzędu Miasta Legnicy w zakresie utrzymania terenów zielonych.

inwestycyjnych (rewitalizacje, modernizacje, przebudowy, budowy) na obiektach i terenach gminnych, dokumentacje techniczne były uzgadniane w zakresie zieleni i obiektów małej architektury. WIK współpracował z Wydziałem Inwestycji Miejskich i Wydziałem Gospodarki Nieruchomościami (w zakresie dzierżawy gruntów gminnych, wycinki drzew), a także jednostkami gminnymi takimi jak Zarząd Gospodarki Mieszkaniowej (ZGM) i Zarząd Dróg Miejskich (ZDM). Dotyczyło to takich zadań inwestycyjnych jak m.in. rewitalizacja zabytkowego Parku Miejskiego, budowa skweru Sybiraków, przebudowa ul. Nadbrzeżnej, przebudowa ul. Jaworzyńskiej, przebudowa ul. Wrocławskiej, realizacja zadań w ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego – zespół ds. oceny technicznej projektów. Ponadto uzgadniane były wnioski właścicieli nieruchomości w zakresie realizacji „Programu odnowy zieleni średniej i niskiej”. Współpraca dotyczyła także Wydziału Gospodarki Przestrzennej, Architektury i Budownictwa Urzędu, zwłaszcza przy prowadzeniu postępowania w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, wynikającego z ustawy *Prawo ochrony Środowiska*.

(dowód: akta kontroli, str. 366-370)

Wszystkie zainteresowane komórki organizacyjne Urzędu posiadały dostęp (imienne dla uprawnionych użytkowników) do ewidencji gruntów, budynków i lokali (dane podmiotowe i przedmiotowe), sieci uzbrojenia terenu (mapy rastrowe, mapy numeryczne dla dwóch obrębów. Według dyrektora WIK - trwają działania mające na celu pozyskanie stosownych rejestrów⁵⁸, dla całego miasta. Gmina wykorzystywała system ewidencji dróg i obiektów mostowych wraz z oznakowaniem, który zawierał informacje o zieleni w pasie drogowym. Ponadto Gmina udostępnia publicznie dane z zakresu Systemu Informacji Przestrzennej, w tym: ewidencji gruntów, budynków i lokali (przedmiotowe), ortofotomap, innych map tematycznych (sip.legnica.eu, mapy.legnica.eu).

(dowód: akta kontroli str. 50)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na wykazaniu nierzetelnych danych w sporządzanych sprawozdaniach statystycznych GUS.

Sprawozdania statystyczne SG-01-*statystyka gmin*, za 2015 r. i 2016 r. sporządzone zostały nierzetelnie, albowiem w pozycji – tereny zieleni osiedlowej podano 6,50 ha, podczas, gdy faktycznie powinno być 65,0 ha.

Ogrodnik Miejski, wyjaśniła, że w sprawozdaniach SG-01 za 2015 r. oraz SG-1 za 2016 r. popełniono tzw. „czeski błąd”, którego nie zauważono i nie skorygowano. Ponieważ w przedmiotowych latach stan terenów osiedlowych nie uległ zmianie, błąd powielono. Jednocześnie, z chwilą powzięcia wiadomości o błędzie, do GUS wysłano korekty sprawozdań, z prawidłowo wykazaną wielkością terenów osiedlowych.

(dowody: akta kontroli, str. 328-330 i 331-333 oraz 334 i 335-336)

Uwaga dotycząca
kontrolowanej
działalności

NIK zwraca uwagę, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest jednym z najważniejszych narzędzi wspomagających utrzymanie i kształtowanie, a także ochronę terenów zieleni i zadrzewień, w szczególności na terenach niestanowiących własności gminy. W piśmiennictwie podkreśla się, że mpzp, jako akt prawa miejscowego, może zawierać normy i wzorce postępowania o charakterze konkretnym⁵⁹. W ocenie NIK odwoływanie się w mpzp tylko do przepisów szczególnych dotyczących wycinki drzew i krzewów nie zapewnia właściwej ochrony przyrody, do której gmina zobowiązana jest na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z tą ustawą celem ochrony przyrody jest m.in. ochrona

⁵⁸ Tj. GESUT – Geodezyjna Ewidencja Sieci Uzbrojenia Terenu (rejestr publiczny) i BDOT - Baza Danych Obiektów Topograficznych.

zieleni i zadrzewień w miastach na obszarze całej gminy. W sytuacji, gdy zmiany w ustawie o ochronie przyrody dopuszczają możliwość usuwania drzew i krzewów bez uzyskania zezwolenia, uregulowania dotyczące ochrony zieleni i zadrzewień zawarte w mpzp mogą ograniczyć usuwanie drzew i krzewów, które są cenne i wartościowe pod względem przyrodniczym.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że podejmowane w Urzędzie działania w zakresie planowania, kształtowania i ochrony terenów zieleni przed presją zabudowy były rzetelne, ale niewystarczające, albowiem brak było wzrostu powierzchni terenów zieleni, mimo wzrostu obszarów, do których uchwalono mpzp, a także nie dokonywano zakupu lub wymiany gruntów na potrzeby urządzenia terenów zielonych. Stwierdzona nieprawidłowość w postaci nierzetelnego sporządzenia sprawozdania GUS SG-01, w którym zaniżono powierzchnię terenów zieleni osiedlowej, nie miała wpływu na ocenę, niemniej jednak wskazuje na przeszkody w rzetelnym przepływie informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi Urzędu.

2. Urządzanie, utrzymywanie, zagospodarowanie, odnawianie (rewitalizacja) terenów zieleni, standardy zieleni

Opis stanu
faktycznego

1. Diagnozę stanu przyrody i terenów zieleni w Gminie Legnica przedstawiono w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Legnicy do 2020 r.* Opracowanie to zawierało dwa rozdziały odnoszące się do diagnozy stanu przyrody i terenów zieleni: „Lasy i zieleń miejska”, gdzie opisano m. in. najważniejsze tereny zielone, ich powierzchnię i zachodzące zmiany na przestrzeni lat 2008-2013, oraz „Ochrona przyrody i krajobrazu”, w którym sformułowano cele⁶⁰ i kierunki działań⁶¹.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 1-5)

2. Urząd posiadał standardy utrzymania zieleni miejskiej, opracowane w 2012 r. przez Ogrodnika miejskiego. Opisywane standardy składały się z ośmiu części, które dotyczyły centrum miasta, Cmentarza Wojennego Armii Radzieckiej, cmentarzy komunalnych, Lasku Żłotoryjskiego, osiedli – część I, osiedli - część II, palmiarni oraz zieleni parkowej. Standardy dotyczące terenów zieleni w centrum miasta oraz osiedli - część I wskazywały czynności do wykonania, ich obmiar i krotność ich wykonania w ciągu roku. W przypadku Cmentarza Wojennego Armii Radzieckiej, Lasku Żłotoryjskiego, osiedli - część II i zieleni parkowej, dla poszczególnych czynności określono terminy ich wykonania. Dla cmentarzy komunalnych i palmiarni standardy utrzymania zieleni zostały sporządzone w sposób opisowy.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 6-61)

3. Dla terenów zieleni miejskiej powstało 12 opracowań. Zostały one sporządzone w latach 1996 – 2017 przez podmioty zewnętrzne. Cztery z nich miały charakter opisowy i nie zawierały jednostkowej inwentaryzacji elementów terenów zielonych. Pozostałych osiem opracowań stanowiło szczegółową inwentaryzację dotyczącą: [1] 282 drzew i siedmiu grup drzew cennego starodrzewu i pomników przyrody wytypowanych w 2010 r. do przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych w koronach drzew, [2] kilkuset wybranych drzew, zniszczonych podczas huraganu w lipcu 2009 r., [3] 37 drzew i czterech grup drzew wytypowanych w 2011 r. do przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych i ochrony, [4] 26 drzew projektowanej

⁶⁰Kształtowanie spójnego przestrzennie systemu przyrodniczych obszarów chronionych i pozostałych terenów zielonych oraz udostępnianie ich walorów społeczeństwu.

⁶¹ Ochrona i zwiększanie powierzchni terenów zielonych z bioróżnorodnością, tworzenie warunków powstawania i ochrony korytarzy ekologicznych, w tym dolin rzecznych, przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, właściwe kształtowanie zieleni miejskiej, wprowadzanie stref zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych środowiskowo i krajobrazowo, promocja Legnicy, jako miasta parków i ogrodów, realizacja projektów dot. wykorzystania i udostępnienia lokalnych zasobów przyrodniczych, prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych.

w 2012 r. przyrodniczej ścieżki edukacyjnej w Parku Miejskim, [5] 576 drzew w Parku Miejskim (2017 r.), [6] 766 drzew w Parku Miejskim (2017 r.), [7] 142 drzew w Parku Miejskim (2017 r.), [8] 13 drzew i trzech grup drzew do pielęgnacji, przewidzianych w 2017 r. do objęcia ochroną prawną. Omawiane inwentaryzacje zostały opracowane przez posiadających doświadczenie specjalistów z zakresu zieleni. Inwentaryzacje miały charakter częściowy i dotyczyły terenów przebudowywanych lub modernizowanych. Urząd nie planował sporządzenia inwentaryzacji całościowej a wyłącznie dla terenów, na których będą prowadzone inwestycje.

(dowody: akta kontroli t. II, str. 48-50, 62-63)

4. Dla Gminy Legnica nie prowadzono elektronicznej bazy danych o terenach zieleni. Urząd dysponował wykazem terenów zieleni objętych stałym utrzymaniem oraz terenów synantropijnych⁶², objętych utrzymaniem doraźnym.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 64-71)

5. Do zarządzania zielenią miejską Urząd wykorzystywał System Informacji Przestrzennej, powszechnie dostępny na stronach sip.legnica.eu oraz mapy.legnica.eu. Znajdowały się w nim dane m. in. z ewidencji gruntów, ewidencji budynków i lokali, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Portale udostępniały ortofotomapy oraz inne mapy tematyczne, pozwalające na ustalenie właściciela nieruchomości, obszarów zieleni, z podziałem na jego funkcje. Informacje te wykorzystywano m. in. przy planowaniu zakresu prac pielęgnacyjnych, kosztorysowaniu prac, opracowywaniu koncepcji wykorzystania terenu, zlokalizowania nowych nasadzeń. Szybki dostęp do omawianych narzędzi ułatwiał realizację uzgodnień z pracownikami Urzędu, jak i jego interesantami.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 50)

6. W Urzędzie utworzono z dniem 1 lipca 2012 r. stanowisko Ogrodnika Miejskiego w strukturach Wydziału Infrastruktury Komunalnej, do obowiązków, którego należało m. in. planowanie zadań w zakresie odtworzenia, konserwacji remontów terenów zielonych oraz kontrola ich realizacji, uzgadnianie dokumentacji w zakresie kolizji z terenami zielonymi, opracowywanie regulaminów korzystania z parków miejskich i skwerów, opracowywanie programów estetyzacji miasta oraz sprawozdań z ich realizacji, prowadzenie postępowań zmierzających do uzyskania pozwolenia na usuwanie drzew i krzewów z terenów zieleni miejskiej oraz planowanie nasadzeń kompensacyjnych, określanie potrzeb i priorytetów w zakresie rewitalizacji miejskich parków, skwerów oraz zieleni przyulicznej, prowadzenie spraw związanych z opiniowaniem wniosków zgłoszonych w ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego. Ogrodnik Miejski uzyskał w 2003 r. tytuł magistra z zakresu administracji, a w latach 1993 - 2015 odbył 14 szkoleń, kursów, seminariów i konferencji o tematyce związanej z zarządzaniem zielenią miejską.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 72-89)

7. Poza Ogrodnikiem Miejskim w Urzędzie było trzech pracowników odpowiedzialnych m. in. za tereny zieleni miejskiej, zatrudnionych na stanowiskach: [1] ds. eksploatacji terenów zieleni miejskiej oraz infrastruktury towarzyszącej, [2] ds. nadzoru nad utrzymaniem czystości i porządku w mieście w Wydziale Infrastruktury Komunalnej oraz [3] ds. ochrony przyrody w Wydziale Środowiska i Gospodarowania Odpadami. Pracownicy zatrudnieni na tych stanowiskach posiadali wykształcenie wyższe, na kierunkach: [1] ogrodnictwo – kształtowanie terenów zieleni, [2] inżynieria środowiska wód i gruntów, [3] inżynieria ochrony środowiska, tj. zgodnych z ich zakresami obowiązków oraz ukończyli kursy o tematyce zbieżnej z wykonywanymi zadaniami.

8. W Wieloletniej Prognozie Finansowej miasta Legnicy na lata 2014-2033, przyjęto następujące przedsięwzięcia dotyczące terenów zieleni: **[1]** Rewitalizacja zabytkowego obiektu palmiarni w Legnicy stanowiącego bazę edukacji przyrodniczo - historycznej - koszt 5 713,1 tys. zł, okres realizacji 2006-2023, **[2]** Rewitalizacja zabytkowego parku Miejskiego w Legnicy - koszt 16 272,3 tys. zł, okres realizacji 2006-2021, **[3]** Przebudowa budynku dawnego Teatru Letniego w Legnicy, zlokalizowanego w Parku Miejskim, dla potrzeb adaptacji obiektu na Centrum Kultury, Nauki i Edukacji Witelona – koszt 22 019,9 tys. zł, **[4]** Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Zakaczawia w Legnicy – budowa bulwaru nad Kaczawą wraz z przebudową ulic – koszt 4 408 tys. zł, okres realizacji 2016-2019, **[5]** Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Zakaczawia w Legnicy – zagospodarowanie oraz utworzenie estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych – koszt 2 470 tys. zł, okres realizacji 2016-2018.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 50)

9. Na terenach należących do Gminy Legnica usunięto łącznie 204 drzewa na podstawie 51 decyzji zezwalających na ich wycięcie. Decyzje nie dotyczyły krzewów. Usunięto klony pospolite i jesionolistne, brzozy, wierzby, jarzęby, kasztanowce białe, kasztanowca zwyczajnego, robinie akacjowe, lipy, topole, klon jawor, dęba szypułkowego i czerwonego, jabłonie, leszczyny, jesiony, grusze, świerki kłujące i pospolite, graby, śliwy wiśniowe, mirabelkę oraz głogi. Drzewa zostały usunięte ze względu na zły stan fitosanitarny, biologiczny i techniczny, zagrożenie życia i mienia, kolizję z budowanymi drogami. Usunięto także drzewa obumarłe i wyrócone. W ośmiu przypadkach ww. decyzjami nałożono na Gminę Legnica opłaty za usunięcie drzew na sumę 465,2 tys. zł, które w całości zostały odroczone.

Gmina Legnica została zobowiązana do nasadzeń kompensacyjnych w liczbie 169 drzew i 206 krzewów. Nasadzenia zostały wykonane we wskazanych wielkościach, głównie w miesiącach wiosennych i jesiennych. Z uwagi na fakt, iż wybrane sadzonki drzew i krzewów zamawiano z pełną bryłą korzeniową, nasadzenia były też prowadzone w innych miesiącach. Sadzenie drzew i krzewów odbywało się pod nadzorem Ogrodnika Miejskiego. Do realizacji nasadzeń stosowano podłoże zgodne z wymaganiami poszczególnych roślin, w tym specjalistyczne substraty zawierające glinę, hydrożel i geokompozyty. Nawożenie wysadzonych drzew i krzewów nawozem o wydłużonym działaniu, stosowano od drugiego sezonu wegetacji.

Do wycinki kwalifikowano głównie drzewa w bardzo złym stanie biologicznym lub technicznym, dlatego najczęściej drewno traktowano, jako odpad i kwalifikowano do składowania na kompostownię na wysypisku odpadów. Drewno w lepszym stanie nie było sprzedawane, natomiast było ono zagospodarowywane; drewno w postaci kłód, konarów i gałęzi, w zależności od oceny wypróchnienia i przydatności, było kwalifikowane do wyposażenia wolier dla ptaków w mini zoo i palmiarni oraz na stanowiska z grillem w parku lub na polanach w Lasku Złotoryjskim. Z palenisk korzystały zorganizowane grupy i indywidualni mieszkańcy. Drewno ze ściętych drzew, uzyskane w ramach przygotowania inwestycji pn.: „Modernizacja trasy 2a w Legnicy celem poprawy jakości połączeń z Siecią TEN-T i dróg krajowych - przebudowa ul. Jaworzyńskiej”, zostało złożone przez wykonawcę zadania w bazie materiałowej Zarządu Dróg Miejskich w Legnicy. Drewno to jest planowane do objęcia wyceną. Decyzja o jego zagospodarowaniu bądź sprzedaży zostanie podjęta przez Prezydenta Miasta Legnicy.

Legnica ponosiła koszty z tytułu usunięcia drzew z terenów należących do Gminy w wysokości 52,0 tys. zł w 2015 r., 25,3 tys. zł w 2016 r. oraz 7,0 tys. zł w I kwartale 2017 r. Niezależnie od wskazanych kosztów, w ramach ww. zadania

inwestycyjnego, usunięcie drzew zostało rozliczone w ramach kosztów tego zadania.

Gmina Legnica w jednym przypadku otrzymała decyzję odmowną na usunięcie drzewa. Dotyczyło to wniosku o wydanie decyzji na usunięcie kasztanowca białego zlokalizowanego na placu przy Skwerze Orłąt Lwowskich. Z uwagi na 40-procentowe odchylenie od pionu, tzw. „V kształtne” rozwidlenie korony i potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa użytkowników terenu rekreacyjnego, uznano, że przedmiotowe drzewo należy usunąć. Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy, decyzją nr 138/2017 z dnia 01.02.2017r. odmówił wydania zezwolenia, uzasadniając to brakiem wystarczających przesłanek.

(dowody: akta kontroli t. II, str. 117-123, 139-144)

W toku kontroli dokonano oględzin zielonej przestrzeni osiedlowej przy ul. Oertela, gdzie wykonano nasadzenia kompensacyjnego ośmiu drzew, w tym pięciu lip i trzech klonów pospolitych. Drzewa były w dobrej kondycji, bez uszkodzeń i posuszu. Zabezpieczono je palikami z taśmami elastycznymi, co zapewniało stabilność drzew. Stwierdzono brak mis pod drzewami, natomiast wokół nich wykoszono trawę (za wyjątkiem jednego klonu). Poza tym prawidłowość pielęgnacji drzew nie budziła zastrzeżeń. Podczas ponownych oględzin stwierdzono, że misy zostały uformowane pod każdym z ww. drzew (średnica ok. 0,9 m pod klonami i 0,5 m pod lipami), a trawa pod klonem została usunięta.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 124-134)

10. Wokół siedziby urzędu znajdowała się zielen; trawniki, dwa świerki srebrne kłujące, jarzab szwedzki od strony pl. Słowiańskiego, trawniki, żywopłot z ligustra i tawuły, jarzab szwedzki, dwa płatany klonolistne – pomniki przyrody od ul. Witelona oraz trawniki, lipa drobnolistna, kompozycja zieleni zimozielonej, actinidia, żywopłot z bukszpanu na dziedzińcu wewnętrznym. Zielen była prawidłowo pielęgnowana.

(dowód: akta kontroli, str. 135-137)

11. Gmina Legnica nie uzyskiwała wpływów z tytułu opłat za usunięcie drzew lub krzewów oraz kar za ich usunięcie. W wydanych zezwoleniach na usunięcie drzew ustalono odpowiednią, tj. zgodną z art. 83 ust. 3 ustawy o *ochronie przyrody*, kompensację. Polegała ona na nakazaniu dokonania nasadzeń zastępczych w nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów.

(dowód: akta kontroli, str. 138)

12. Na utrzymanie terenów zieleni i zadrzewień Gmina Legnica wydatkowała środki (pochodzące z jej budżetu) w łącznej wysokości 3 703,5 tys. zł, z tego 1 656,3 tys. zł w 2015 r., 1 725,2 tys. zł w 2016 r. oraz 322,0 tys. zł w I kwartale 2017 r., co stanowiło odpowiednio 0,4%, 0,4% oraz 0,3% całości wydatków z budżetu Gminy. Wydatki na tereny zieleni w 2016 r. wzrosły o 4,7% w stosunku do 2015 r., a w 2017 r. zaplanowano je na tym samym poziomie, co w 2016 r. Na zakup sadzonek drzew i krzewów w latach 2015-2016 wydatkowano odpowiednio 89,9 tys. zł i 76,4 tys. zł, co stanowiło 5,4% i 4,4% ogółu wydatków na tereny zieleni. Na przedmiotowe wydatki składały się materiały i wyposażenie na utrzymanie terenów zieleni (kłaczki dali, roślin do odnowy średniej i wysokiej, drzew do nasadzeń, kwiatów na dywany kwiatowe), utrzymanie terenów zieleni (koszenie trawników, wysadzanie i pielęgnacja kwiatów rabatowych, zasilanie i nawożenie roślin). Niezależnie od ww. kwot w omawianej grupie ponoszono także wydatki w kwocie 662,3 tys. zł w 2015 r., 817,3 tys. zł w 2016 r. oraz 200,8 tys. zł w I kwartale 2017 r. na zbieranie nieczystości oraz utrzymanie elementów innych niż zielen.

(dowody: akta kontroli t. II, str. 51, 152-171)

13. W Gminie Legnica realizowano pięć zadań inwestycyjnych związanych z zielenią miejską, dotyczących pięciu terenów zieleni. Cztery zadania zostały zakończone. Były to: [1] budowa placu Sybiraków, [2] budowa terenu rekreacyjnego – Parku

Piekary (kontynuacja inwestycji rozpoczętej przed 2015 r.), [3] budowa siłowni zewnętrznej na ul. Tatrzńskiej oraz [4] budowa siłowni zewnętrznej na ul. Goździkowej. Niedokończone zadanie dotyczyło przebudowy ul. Jaworzyńskiej z przydrożną zielenią. Powierzchnia zieleni w nowych czterech obiektach wyniosła 0,38 ha (powierzchnię zajmowaną przez zielen przy przebudowywanej ul. Jaworzyńskiej trudno było oszacować, z uwagi na jej duże rozproszenie). Posadzono na nich w badanym okresie 82 drzewa oraz 3033 krzewy. Projekty zagospodarowania terenu wykonano dla czterech z pięciu omawianych lokalizacji. Wykonali je: w jednym przypadku mgr inż. budownictwa lądowego, uprawnienia budowlane w specjalności konstrukcyjno-inżynierskiej w zakresie dróg i nawierzchni lotniskowych oraz mgr inż. architekt – w pozostałych przypadkach. Inwestycje wykonywały firmy zewnętrzne. Od wykonawców wymagano (a następnie weryfikowano) posiadania stosownej wiedzy i doświadczenia, dysponowania wystarczającym potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonania zadania. Przy inwestycjach zatrudniano inspektorów nadzoru - mgr inż. budownictwa lądowego z uprawnieniami budowlanymi w specjalności konstrukcyjno-inżynierskiej w zakresie dróg i nawierzchni lotniskowych. Koszty realizowanych inwestycji wyniosły 212,1 tys. zł w badanym okresie. Na 2017 r. zaplanowano w ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego zadanie pn. „Zagospodarowanie terenu wokół placu zabaw przy ul. Wielogórskiej”. Projekt był w trakcie realizacji, przez wyłonionego w trakcie przetargu projektanta. W ramach zadania oprócz budowy ciągów komunikacyjnych, pieszych przewiduje się uporządkowanie istniejącej na tym terenie zieleni, wykonanie nowych nasadzeń drzew, krzewów oraz bylin. Kontynuowano również prace projektowe w zakresie rewitalizacji zabytkowego parku miejskiego. Z omawianych siedmiu zadań inwestycyjnych, pięć wykonano w ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego. W toku kontroli dokonano oględzin Parku Piekary oraz pl. Sybiraków. Pełniły one wielorakie funkcje: Park Piekary - rekreacyjną, sportową i zabaw dla dzieci, a pl. Sybiraków oprócz pełnienia funkcji rekreacyjnej, był miejscem pamięci, gdzie odbywały się oficjalne uroczystości. Nie stwierdzono nasadzeń niezgodnych z projektem, a zielen była dobrze utrzymana.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 172-202)

14. Na terenach zieleni zapewniono ich wielofunkcyjne zagospodarowanie. Zielen przy ul. Parkowej pełniła funkcję spacerowo-rekreacyjną. Obszar zieleni był wyposażony w równomiernie usytuowane alejki dla pieszych, ławki, kosze na śmieci, oświetlenie. Przestrzeń była łatwo dostępna, zadbane. Ogród osiedlowy przy ul. Neptuna to miejsce do rekreacji, spacerów, uprawiania sportu i zabaw dla dzieci. Mógł też służyć, jako miejsce na piknik. Znajdowały się tu alejki pieszo-rowerowe, plac zabaw, boisko sportowe, górka do uprawiania sportów zimowych, stoliki szachowe. Teren był wyposażony w dużą ilość ławek i koszy na śmieci. Teren był łatwo dostępny i zadbane. Park Miejski posiadał wiele funkcji; spacerowo-rekreacyjną, sportową, kulturalną, edukacyjną. Była to przestrzeń z przewagą terenów zielonych, mająca różnorodne obszary tematyczne, jak Ogród Biały, Ogród Francuski, Polanę Angielską, zabytkową palmiarnię, Mini Zoo, w którym m.in. znajdowały się skrzynki, w których dzieci mogły wysiewać rośliny i obserwować ich rozwój. W Mini Zoo wykorzystano materiały z odzysku, np. płyty kamienne, którymi wyłożono alejkę, drewno z wyłamanych i wyciętych drzew, które posłużyło, jako materiał na rzeźby autorstwa uczniów, palety, które posłużyły do budowy altany letniej kawiarenki. W Parku znajdowały się alejki dla pieszych, ścieżki rowerowe, muszla koncertowa, boisko sportowe, siłownia, skate park, kompleksy do gier planszowych, wypożyczalnia rowerów. Teren był wyposażony w ławki, kosze na śmieci, oświetlenie, altany, pergole, źródła wodne, wodotryski, grill. Park Miejski cieszył się dużym zainteresowaniem mieszkańców Legnicy i turystów. Park Piekary pełnił funkcję spacerowo-rekreacyjną, sportową i zabaw dla dzieci. Znajdowały się tu

alejki pieszo-rowerowe, plac zabaw, stolik do gier planszowych, stojak rowerowy, altana, tzw. „sucha rzeka” z mostkiem. Teren był wyposażony w dużą ilość ławek, leżaków i koszy na śmieci, w tym dla psów. Plac Sybiraków pełnił funkcję spacerowo-rekreacyjną. Poza tym było to miejsce pamięci, gdzie odbywają się oficjalne uroczystości. Posadzono tu kilkadziesiąt drzew oraz kilka tysięcy sztuk roślin średnio- i niskopiennych. Na terenie placu znajdowały się alejki dla pieszych. W centralnym punkcie umieszczono pomnik poświęcony sybirakom. Teren był wyposażony w ławki, stojaki na rowery, słupki blokujące wjazd samochodów i kosze na śmieci.

(dowody: akta kontroli t. II, str. 185-187, 203-222)

15. Na terenie Legnicy posadzono łącznie 709 drzew oraz 31 771 krzewów w ramach nowych nasadzeń (bez inwestycji w nowe tereny zielone oraz nasadzeń zastępczych). Koszty zakupu sadzonek wyniosły 44,1 tys. zł (drzewa) oraz 73,3 tys. zł (krzewy). W badanej próbie pięciu nasadzeń, zostały one przeprowadzone w miesiącach od maja do lipca a w jednym przypadku w dniu 7 grudnia. Jak wskazała Ogrodnik Miejski, drzewa uprawiane w pojemniku można sadzić przez cały rok, pod warunkiem, że nie występuje w tym okresie mróz. W przyjętych w Urzędzie standardach pielęgnacji i utrzymania zieleni, nie wskazano wymogów, co do jakości sadzonek, jednak korzystano z zaleceń jakościowych dla ozdobnego materiału szkółkarskiego Związku Szkółkarzy Polskich. Szczegółowe wymogi, co do parametrów sadzonek były wskazywane na etapie ich zamawiania, podobnie jak wymogi dotyczące sposobu przygotowania miejsc pod nasadzenia, sposobu stabilizacji drzew i ich pielęgnacji. Nadzór wykonanych prac odbywał się na etapach: dostawy materiału roślinnego, sadzenia drzew oraz po zakończeniu prac. W badanych przypadkach nie zdarzyło się odrzucenie dostarczonych sadzonek ze względu na ich jakość ani nieprzyjęcie się drzew. W wyniku oględzin nasadzeń nowych drzew przy ul. Torowej stwierdzono, że drzewa są w dobrej kondycji (za wyjątkiem jednego drzewa, które zostało wyłamane w nieznanych okolicznościach). Pielęgnacja nie budziła zastrzeżeń, jednak stwierdzono poluzowane paliki przy jednym drzewie. Podczas następnych oględzin stwierdzono, że paliki zostały poprawione. Stosownie do zawartych umów pielęgnacja, w okresie 5 miesięcy po posadzeniu, polegała m.in. na podlewaniu, odchwaszczaniu, nawożeniu, usuwania odrostów korzeniowych, poprawianiu misek.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 223-242)

16. Zadania związane z zarządzaniem zielenią Urząd realizował samodzielnie, nie zlecając ich prowadzenia zarządcy zewnętrznemu. Natomiast bieżące utrzymywanie terenów zieleni realizowane było przez firmy zewnętrzne w rozbiciu na poszczególne obszary: centrum, tereny zieleni parkowej, tereny zieleni osiedlowej, Lasek Złotoryjski, Cmentarz Wojenny Armii Radzieckiej, cmentarze komunalne, palmiarnia. Przebieg wykonywania prac pielęgnacyjnych nadzorowały osoby wymienione w pkt IV.2.6 i IV.2.7 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Koszty prac utrzymaniowych i pielęgnacyjnych wyniosły 1 532,4 tys. zł w 2015 r., 1 612,2 tys. zł w 2016 r. oraz 246,0 tys. zł w I kwartale 2017 r.

W ramach zabezpieczania starych drzew zlokalizowanych szczególnie w rejonie układu komunikacyjnego, ciągów pieszych, parkingów, prowadzono systematyczny monitoring stanu biologicznego i technicznego tych drzew, co pozwalało na wyprzedzające zaplanowanie niezbędnego zakresu cięć pielęgnacyjnych lub sanitarnych drzewostanu, tak by ustrzec się niebezpiecznych zdarzeń. W przypadku stwierdzenia potencjalnego zagrożenia stosowano ciecia bezpieczeństwa i inne zabiegi ograniczające zagrożenia dla ludzi i mienia. Nie stosowano podpierania konarów, umacniania stalowymi obręczami, betonowania ubytków wgłębnych ani ogławiania koron drzew. Stosowane są natomiast takie zabiegi, jak: pielęgnowanie korony, prześwietlanie korony, którego celem jest zmniejszenie naporu

oddziaływania wiatru, poprawa warunków świetlnych i zmniejszenie wilgotności wewnątrz korony, co sprzyja asymilacji i pogarsza warunki rozwojowe grzybów, redukcja korony lub częściowa redukcja korony, regeneracja korony (usunięte zostają cienkie gałęzie w obrębie zewnętrznych partii korony), odtworzenie korony, cięcia „weteranizujące”, na których celowo pozostawia się nierówne płaszczyzny cięcia, wywołujące efekt wyłamania się podczas burzy, tworzy się nisze w celu propagacji zamieszkujących je organizmów. W koronach drzew stosowano wzmocnienia mechaniczne koron: wiązania elastyczne (w zależności od potrzeby).

(dowody: akta kontroli t. II, str. 58-60, 70-71, 152, 178-179)

Zlecone prace pielęgnacyjne zbadano na podstawie próby sześciu umów. Stwierdzono, że na etapie wyłaniania wykonawców, stawiano im wymogi, co do posiadania wystarczającej wiedzy i doświadczenia, dysponowania stosownym potencjałem technicznym i ludzkim. Wykonane prace były sprawdzane przynajmniej jeden raz w miesiącu (zimą) do kilkunastu razy w miesiącu. Pracownicy nadzorujący realizację prac nie stwierdzili wad w ich wykonaniu. Ogłędziny zieleni przy ul. Parkowej, ogrodu osiedlowego przy ul. Neptuna oraz parku miejskiego wykazały, że: drzewa znajdujące się w sąsiedztwie miejsc postojowych samochodów były usytuowane na trawnikach, oddzielonych krawężnikami od ulicy i nie miały widocznych uszkodzeń spowodowanych przez parkujące pojazdy a zielen była prawidłowo pielęgnowana.

(dowody: akta kontroli t. II, str. 59-60, 72-116, 203-216, 243-248)

17. W Urzędzie przyjęto standardy pielęgnacji i utrzymania zieleni miejskiej, które nie odnosiły się do prowadzenia przeglądów/kontroli terenów zielonych. Pracownicy odpowiedzialni za zielen miejską odwiedzali regularnie powierzone sobie tereny. Każda lokalizacja z zielenią miejską była odwiedzana przynajmniej jeden raz w miesiącu zimą oraz po kilkanaście razy w miesiącu w pozostałych porach roku. Przy każdym pobycie w terenie – niezależnie od jego celu, sprawdzano wywiązywanie się kontrahentów z powierzonych im zadań w zakresie pielęgnacji i utrzymania zieleni. W przypadku zaistnienia potrzeb, angażowano do oceny stanu elementów zieleni – szczególnie drzew, specjalistów, w tym dendrologów i arborystów. Odbywało się to bez ponoszenia dodatkowych kosztów, dzięki osobistym kontaktom pracowników Urzędu Miasta Legnica. Czynności z przeglądów/kontroli były dokumentowane w formie notatek oraz sprawozdań, sporządzanych na formularzu a także fotografii. Kontrolujący stwierdzali, że kontrahenci wywiązywali się z nałożonych obowiązków. Nieliczne uwagi dotyczyły drobnych zabiegów do wykonania.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 249-262)

18. Pracownicy odpowiedzialni w Urzędzie za zielen miejską kontrolowali stan drzew nowo posadzonych, dokumentując czynności notatką służbową. Kontrole odbywały się co dwa tygodnie w pierwszym miesiącu, następnie, co kwartał i dalej jeden raz w roku. W odniesieniu do nowych inwestycji, kontrole nowo posadzonych drzew przeprowadzali jeden raz na kilka miesięcy pracownicy Wydziału Inwestycji Miejskich, dokumentując czynności notatką, protokołem a także fotografiami. Kontrole wykazały prawidłowość pielęgnacji drzew. Nie stwierdzono nieprzyjęcia się sadzonek.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 263-269)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie dotyczącym urządzania, utrzymywania, zagospodarowania i odnawiania terenów zieleni stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- 1) Brak mis pod osmioma nowo posadzonymi (w 2016 r.) drzewami w zielonej przestrzeni osiedlowej przy ul. Oertela. Dodatkowo pod jednym z drzew trawa nie

została usunięta. Podczas ponownych oględzin stwierdzono usunięcie nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli t. II, str. 124-134)

- 2) Przy ul. Torowej stwierdzono poluzowane paliki przy jednym nowo posadzonym drzewie, co powodowało jego niestabilność. Podczas kolejnych oględzin stwierdzono, że paliki zostały poprawione a drzewo uzyskało stabilność.

(dowody: akta kontroli t. II, str. 223-242)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że działania Gminy Legnica w zakresie zarządzania, utrzymywania, zagospodarowania, odnawiania (rewitalizacja) terenów zieleni były rzetelne, albowiem m.in. osoby zajmujące się terenami zieleni posiadały odpowiednie kwalifikacje; utworzono stanowisko ogrodnika miejskiego; sprawowano regularny nadzór nad wykonywanymi pracami; prowadzono regularne kontrole stanu drzew i terenów zieleni, w tym drzew nowo posadzonych. Działania były gospodarne, ponieważ m.in. wyczerpująco opisywano przedmiot zamówienia przy zabiegach pielęgnacyjnych i utrzymaniowych, a od wykonawców wymagano doświadczenia zawodowego, wystarczającego potencjału technicznego i osobowego. Nie były jednak w pełni skuteczne. Wprowadzanie przestrzegano standardów utrzymania zieleni, występowała duża różnorodność terenów zieleni (parki, zieleńce, zieleń uliczna, inne) i zapewniono ich wielofunkcyjne zagospodarowanie, ale brak było np. wzrostu powierzchni terenów zieleni, mimo wzrostu obszarów, do których uchwalono mpzp. Niewysokie były również wydatki na rzecz utrzymania terenów zielonych, stanowiące 0,3%-0,4% całości wydatków z budżetu Gminy.

3. Współpraca z mieszkańcami w zarządzaniu zielenią miejską, działalność edukacyjna i informacyjna

Opis stanu faktycznego

1. W zarządzaniu zielenią miejską, w Urzędzie współpracowano z mieszkańcami m.in. w ramach tzw. budżetu obywatelskiego. Ponieważ Legnicki Budżet Obywatelski (LBO) dotyczył inwestycji z najbliższego otoczenia mieszkańców, Miasto podzielono na 11 obszarów o zbliżonym potencjale⁶³. Podstawy prawne realizacji LBO stwarzały zarządzenia Prezydenta Miasta Legnicy w sprawie *zasad oraz trybu tworzenia i realizacji Legnickiego Budżetu Obywatelskiego*, wydawane na kolejne lata badanego okresu⁶⁴, a także zarządzenia w sprawie powołania Zespołu Kwalifikacji Projektów (Zadań)⁶⁵ - celem weryfikacji złożonych wniosków oraz Zespołu Technicznej Oceny Projektów (Zadań)⁶⁶ z udziałem (mniejszym niż 1/3 składu) przedstawicieli strony społecznej – głównie ciał reprezentujących różne środowiska: organizacje pozarządowe i sportowe oraz osoby: seniorów, młodzież i osoby niepełnosprawne.

(dowody: akta kontroli, str. 376-382 i 383-385 oraz 386-387 i 388-390)

Łącznie w badanym okresie legniczanie zgłosili w ramach LBO 221 projektów, z tego 73 na rok 2015, 87 na rok 2016 i 61 na rok 2017 r., z których odpowiednio: 31 (42,5%), 51 (58,6%) i 39 (63,9%) dotyczyło, w różnym stopniu, zieleni. Ostatecznie, uwzględniając wyniki głosowania, zarekomendowano do realizacji

⁶³ Obszar nr 1- Północny, Obszar nr 2- Piekary 1, Obszar nr 3- Piekary 2, Obszar nr 4- Kopernik, Obszar nr 5 - Zakaczwie, Obszar nr 6- Rejon Al. Rzeczypospolitej + Rejon Południowy, Obszar nr 7- Stare Miasto, Obszar nr 8 - Taminów, Obszar nr 9- Fabryczna, Obszar nr 10- Asnyka, Obszar nr 11-Rejon Południowy.

⁶⁴ Nr 215/PM/2014 z dnia 15 kwietnia 2014 r. na rok 2015, Nr 215/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. na rok 2016, Nr 215/PM/2016 z dnia 15 kwietnia 2016 r. na rok 2017. - Nr 389/PM/2015 z dnia 17 czerwca 2015r.zmieniające zarządzenie w sprawie zasad oraz trybu tworzenia i realizacji Budżetu Obywatelskiego-Partycypacyjnego miasta Legnicy.

⁶⁵ Zespół Kwalifikacji Projektów to gremium społeczne, składające z przedstawicieli: Rady Pożytku Publicznego, Rady Sportu, Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, Legnickiej Rady Seniorów, Młodzieżowej Rady Miejskiej, Spółdzielni Mieszkaniowej Piekary, Legnickiej Spółdzielni Mieszkaniowej, a także Rady Miejskiej Legnicy i reprezentujących prezydenta miasta specjalistów branżowych.

⁶⁶ Nr 218/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie powołania Zespołu Kwalifikacji Projektów (Zadań); Nr 217/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie powołania Zespołu Technicznej Oceny Projektów (Zadań);

w ramach LBO: 10 projektów na 2015 r., 10 projektów na 2016 r. i 11 projektów na 2017 r.

(dowód: akta kontroli, str. 375 oraz 391-396, 397-401, 402-405, 407-412, 413-418)

Spośród 31 zarekomendowanych projektów spełniających www kryteria, terenów zieleni dotyczyło 13 projektów⁶⁷; po 6 na 2015 r. i 2016 r. oraz jeden w 2017 r.

(dowód: akta kontroli, str., 405-406 oraz 420)

W latach 2015-2016 zrealizowano 20 (po 10 na 2015 r. i 2016 r.) rekomendowanych projektów, w tym 12 (po 6 w każdym roku), dotyczących terenów zieleni, co stanowiło 60% ogółu projektów realizowanych. Koszt wszystkich zrealizowanych projektów wyniósł 1.802,6 tys. zł w 2015 r. i 1.873,6 tys. zł w 2016 r., a koszt zrealizowanych projektów dotyczących terenów zieleni odpowiednio 963,1 tys. zł i 1.098,2 tys. zł, co stanowiło 53,4% i 58,6% w stosunku do kosztów wszystkich zrealizowanych projektów LBO.

(dowód: akta kontroli, str. 375)

W ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego, w 2016 r. zrealizowano m.in. zadanie polegające na: **[1]** rozbudowie terenu rekreacyjnego Park-Piekary przy ul. Wierzyńskiego, Gałczyńskiego i Piłsudskiego w sąsiedztwie SP 20 w Legnicy". W ramach zadania wykonano m.in.: nasadzenia zieleni wysokiej, średniej i niskiej, podłoże z trawników dywanowych. Przeprowadzone oględziny ww. projektu wykonanego w ramach budżetu obywatelskiego, potwierdziły zgodności wykonanych prac z projektem, **[2]** stworzeniu Krainy bezpiecznej zabawy – placu zabaw na terenie zielonym przy Szkole Podstawowej nr 19 w Legnicy". W ramach zadania nasadzono m.in. 3 szt. świerku serbskiego, **[3]** stworzeniu rodzinnego parku rekreacyjno-sportowego przy ulicy Oświęcimskiej - budowie placu zabaw i siłowni napowietrznej". W ramach zadania wykonano m.in. trawnik. **[4]** rewitalizacji wnętrza podwórzowego przy ul. Piechoty, Artyleryjskiej i Saperskiej. W ramach zadania wykonano m.in. nawierzchnię, częściowo z zieleni niskiej, nasadzono drzewa.

(dowód: akta kontroli, str. 47-57)

2. W 2015 roku miejscem projektu obywatelskiego zaangażowania mieszkańców Legnicy stał się Lasek Żłotoryjski. Organizowane były debaty przy udziale władz miasta, mieszkańców, stowarzyszeń i fundacji. Celem tego projektu było umożliwienie mieszkańcom i organizacjom pozarządowym wypowiedzenie się na temat zagospodarowania publicznych terenów zielonych w Legnicy, w tym Lasku Żłotoryjskiego. Jak wynika z wyjaśnień Ogrodnika Miejskiego – w świetle przeprowadzonych debat i ankietyzacji mieszkańców na temat Lasku Żłotoryjskiego, mieszkańcy dostrzegli, ogromny potencjał tego obszaru. W ramach przeprowadzonego projektu pn. „Lasek Żłotoryjski miejscem obywatelskiego zaangażowania mieszkańców Legnicy” Wydział Infrastruktury Komunalnej, podjął działania o przyznanie dotacji na działanie „Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych.

Od kilkunastu lat, Gmina Legnica, przy współudziale mieszkańców, realizuje Program „Odnowa zieleni średniej i wysokiej”. Głównym celem podjęcia realizacji zadania była potrzeba wzbogacenia miasta Legnica w zielen średnią i wysoką oraz zwiększenie ilości zazielenionych terenów gminy poprzez uzupełnienie ubytków w istniejących założeniach zieleni a także rekreacyjne użytkowanie i zagospodarowanie terenów zieleni, nieużytków, zieleni synantropijnej.

Urząd zlecił opracowanie i opublikował na swojej stronie internetowej *Prognozę oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Miasta Legnicy na lata 2015-2020*⁶⁸. Tym samym wypełnił dyspozycje art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r.

⁶⁷ Przyjęto te projekty, w których w opisie znalazły się określenia: zielen, drzewa,

⁶⁸ Vide przypis 23.

o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko⁶⁹,

(dowody: akta kontroli str. 33-46, 376-382 i 383-385 oraz 386-387 i 388-390)

3. Urząd, współpracował w badanym okresie, z Fundacją Ekologiczną "Zielona Akcja". Potencjał przyrodników z Fundacji Ekologicznej "Zielona Akcja" wykorzystywany był m.in. do opracowania inwentaryzacji dendrologicznej projektowanej pomnikowej alei stuletnich lip, inwentaryzacji fauny i flory, koncepcji zagospodarowania „Lasku Złotoryjskiego”, co w konsekwencji pozwoliło na utworzenie kolejnej przyrodniczej ścieżki edukacyjnej.

Współpracował także ze Stowarzyszeniem Turystyki Rowerowej EKORAMA. Polem do współpracy była realizowana w zabytkowym parku Miejskim sieć ścieżek rowerowych oraz montaż rowerowej stacji naprawczej. Wykonanie profesjonalnych ścieżek rowerowych pozwoliło na wprowadzenie turystyki rowerowej do parku oraz zintegrowanie ich z trasami, które pozwalają na eksplorowanie obiektów przyrodniczych, w tej formie. Trasy rowerowe prowadzone były wzdłuż przyrodniczych ścieżek edukacyjnych.

Efektywna – zdaniem WIK – była współpraca z legnicką *Ekobiblioteką*⁷⁰. Wielokrotnie Gmina była współorganizatorem konkursów i zajęć edukacyjnych, zarówno stacjonarnych jak i w formie eventów. W roku ubiegłym, wspólnie z *Ekobiblioteką* w ramach zajęć edukacyjnych, na grupie starodrzewu, zamontowane zostały budki lęgowe dla nietoperzy, które również z młodzieżą w ramach zajęć edukacyjnych wykonało i nieodpłatnie przekazało Nadleśnictwo Legnica.

Dobra praktyka

Działania prowadzone w ramach *Ekobiblioteki* zasługują - zdaniem NIK - na ich propagowanie – w ramach dobrej praktyki.

(dowód: akta kontroli, str. 48-58 t. II.)

4. Jako narzędzie zaangażowania mieszkańców w budowanie swojej najbliższej przestrzeni, z możliwością składania wniosków za pomocą elektronicznego generatora dostępnego na stronie lbo.legnica.eu. wykorzystywano Legnicki Budżet Obywatelski. Promocja przedsięwzięć w sferze ochrony przyrody odbywała się wieloaspektowo: za pomocą wizualizacji graficznej i wideo. w tym na stronie internetowej⁷¹. Wykorzystywano aplikacje mobilne, SMS-y, nowe profile na portalach społecznościowych do zaangażowania i zwiększenia udziału mieszkańców w życiu miasta. Ponadto rozpowszechniano informacje za pomocą miesięcznika Legnica.eu.

We wrześniu 2016 roku zakończono prace nad wdrażaniem pierwszej w mieście aplikacji dla turystów pn. Footsteps. Aplikacja dostępna dla systemów operacyjnych iOS i Android. Jest mobilna i umożliwia zwiedzanie miasta na podstawie z góry określonego profilu turysty. Jej wyjątkowość polegała na personalizacji, co oznacza, że turysta już na samym początku wybiera, na jakich zasadach chce zwiedzić miasto: czy interesuje go historia, czy lubi aktywnie spędzić czas, a może głównie chciałby odwiedzić lokalne restauracje. Aplikacja wykorzystuje funkcję GPS-u, dlatego po określeniu indywidualnych preferencji i wybraniu miasta, aplikacja przedstawia szereg gotowych tras. Do grudnia 2016 r. udostępniono sześć tras, które ulegały aktualizacji. Kolejne są w przygotowaniu.

⁶⁹ Dz.U z 2013 r., poz.1235 ze zm. Zapisy przedmiotowej ustawy są przeniesieniem do prawodawstwa polskiego postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

⁷⁰ Ekobiblioteka – filia Legnickiej Biblioteki Publicznej - placówka specjalistyczna. Zbiera dostępne informacje o przyrodzie, ochronie środowiska w kraju i na świecie, medycynie naturalnej, turystyce, itp. Zgromadziła 11 000 woluminów, 613 broszur, 160 kaset video oraz magnetofonowych oraz 38 tytułów czasopism. W ramach Ekobiblioteki funkcjonuje Ośrodek Informacji Ekologicznej, który umożliwia czytelnikom dostęp do Internetu i programów multimedialnych. Ze swą bogatą ofertą, jaką są: lekcje, wycieczki, filmy przyrodnicze, konkursy, wystawy, prelekcje, festyny propagujące zdrowy styl życia, spotkania z ludźmi zajmującymi się ochroną środowiska, turystyką, alternatywnymi metodami leczenia trafia do szerokiego grona odbiorców z wszystkich grup wiekowych – dzieci w wieku przedszkolnym, młodzieży szkolnej oraz dorosłych. Edukacja ekologiczna. Źródło: Program ochrony środowiska.

⁷¹ <http://www.portal.legnica.eu/>.

5. Za bezcenną - zdaniem dyrektora WIK - inicjatywę uznać należy możliwość współdziałania Gminy z administratorami zasobów mieszkaniowych, zarządcą dróg, placówkami oświatowymi, działkowcami i innymi jednostkami organizacyjnymi a przede wszystkim społecznościami lokalnymi, które chętnie partycypują w procesie odnowy zieleni w granicach administracyjnych gminy.

Dobra praktyka

W ramach realizacji Programu „Odnowa zieleni średniej i wysokiej” Urząd wydatkował kwotę ok. 35 tys. zł, na zakup ponad 6 tysięcy drzew i krzewów, z zamiarem zasadzenia ich wiosną 2017 r.⁷². Zakupiono m.in. klony kuliste, graby pospolite, śliwy wiśniowe, brzozy brodawkowate, lipy drobnolistne, jodły koreańskie i kalifornijskie i wiele gatunków krzewów, jak ligustry, krzewuszkę, hortensję, irgi, jałowce czy berberyse. Sadzonki otrzymało ok. 30 instytucji, wśród nich zarządy nieruchomości, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe. Przygotowane sadzonki Gmina przekazała wnioskodawcom bezpłatnie, po otrzymaniu oświadczenia o przyjęciu odpowiedzialności za prawidłowe przeprowadzenie nasadzeń, z zachowaniem zalecanych minimalnych odległości od budynków, budowli i sieci uzbrojenia podziemnego. Miasto dostarczyło rośliny w umówionych terminach bezpośrednio na posesje. Wszystkie podmioty zainteresowane udziałem w przedsięwzięciu składały wcześniej wnioski o przydział materiału roślinnego. Poza określeniem gatunków roślin, ich ilości, przewidywanego harmonogramu prac, terminu przygotowania terenu i wykonania nasadzeń, podawana była funkcja zadania np. zieleni izolacyjnej, remontu placu zabaw w zakresie zieleni towarzyszącej, odnowy zieleni wnętrza blokowego, odtworzenie nasadzeń alejowych. Dzięki realizacji tego projektu wzbogacana jest o nowe krzewy i drzewa miejska zieleni. Uzupełniane są powstałe wcześniej ubytki, wprowadzane nowe nasadzenia, szczególnie na terenach zielonych służących rekreacji, na nieużytkach i w naturalnych siedliskach roślinnych. Zasada jest, że nowa zieleni trafia w miejsca ogólnodostępne dla mieszkańców⁷³.

(dowód: akta kontroli, str. 422, 426 oraz 48-58 t. II.)

7. Wypełniając ustawowy obowiązek organów administracji publicznej prowadzenia działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody, wynikający z art. 4 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, Urząd w latach 2015 i 2016, w ramach zajęć edukacyjnych realizował cykl spotkań, np. spacerów po parku z Ogrodnikiem Miejskim; prezentacje referatów o rewitalizacji zabytkowego parku Miejskiego, Palmiarni i Mini Zoo oraz Lasku Złotoryjskiego podczas spotkań krajoznawczych PTTK, organizowanych konferencji oraz spotkań z pacjentami w Szpitalu Wojewódzkim.

Dobra praktyka

Przygotowana baza edukacyjna w Mini Zoo była wykorzystywana do przeprowadzania zajęć edukacyjnych. Wykonane ogrody tematyczne: Ogród Biały, Ogród Nowoczesny, Ogród Wiejski, Ogród Złoty a głównie Ogród Doświadczeń i Umiejętności, w którym zainteresowani mogą wysiać i uprawiać, aż do zbioru, rośliny - były doskonałą przestrzenią stwarzającą możliwość do kreatywnego zdobywania wiedzy i umiejętności. W badanym okresie na edukację ekologiczną, poza nagrodami dla laureatów konkursów ekologicznych, wydano kwotę 16,9 tys. zł na opracowanie projektów graficznych i oklejenie trzech wiat przystankowych panoramami Lasku Złotoryjskiego, Palmiarni i Parku Miejskiego. Panoramy do dnia dzisiejszego stanowią barwną promocję tych obiektów.

(dowody: akta kontroli, str. 427-431 oraz 48-58 t. II.)

⁷² Zabiegi sadzenia prowadzono w trakcie kontroli NIK. Np. na placu Słowiańskim nasadzenia kwiatów rabatowych rozpoczęły się 22 maja 2017 r.

⁷³ Na podstawie artykułu opublikowanego w Magazynie Miejskim LEGNICA.EU Nr 4 z kwietnia 2017 r.,

W zabytkowym Parku Miejskim powstała *Przyrodnicza Ścieżka Edukacyjna*, obejmująca prawie 50 hektarów powierzchnię parku. Jej celem było – według wyjaśnień Henryki Zdziech głównego specjalisty, Ogrodnika Miejskiego – kształtowanie świadomości ekologicznej m.in. poprzez poszerzenie wiedzy z zakresu ekologii, przyrody i historii legnickiego parku oraz występującej w nim fauny i flory; umożliwienie legniczanom spojrzenie na dotychczas „zwyčajny”, nieprawdopodobnie zniszczony podczas huraganu park, jako na zabytek sztuki ogrodowej, łączący wartości przyrodnicze, użytkowe, historyczne i artystyczne. Na realizację projektu Gmina Legnica wydała 310,0 tys. zł, z których 150,0 tys. zł pochodziło z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Informacje edukacyjne dostępne były na 21 planszach umieszczonych na 16 tablicach ustawionych na Ścieżce.

Tablice edukacyjne to tylko fragment projektu, na który składały się: [1] program „Niezapominajka”⁷⁴, [2] foldery promujące przyrodniczą ścieżkę edukacyjną, [3] kalendarze - 13 planszowe kalendarze ścienne, [4] wydawnictwo ekologiczne – [5] książka prezentująca różnorodne walory parku⁷⁵, zniszczenia po huraganie, ogrom wysiłku włożony w odbudowę parku i jego uatrakcyjnienie, [6] materiały informacyjno-edukacyjne na CD/DVD – wirtualny spacer po parku⁷⁶.

W ciągu 2016 roku koordynowano cykliczny program „Legnica – miasto do życia”. Program powstawał w cyklu tygodniowym i był emitowany w lokalnej TV *Dami*. Scenariusz powstawał indywidualnie do każdego odcinka, co umożliwiało promowanie miasta w każdej dziedzinie. Ponadto zintensyfikowano działania promocyjne w internecie oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych w wyniku, czego nawiązano unikatowe relacje mieszkańców – miasto.

Wszystkie większe obszarowo tereny zieleni, w tym zabytkowy Park Miejski, Park Bielański, Park Gdański, Lasek Złotoryjski, ale też i mniejsze obiekty typu Ogród Osiedlowy przy ul. Neptuna, Ogród Jordanowski na placu Oertela, teren rekreacyjny przy ul. Goździkowej, Park przy ul. Wierzyńskiego, ogrody tematyczne w Mini Zoo dedykowane były dla szerokiego spektrum odbiorców, tj. dla dzieci m.in. place zabaw, linaria, batut, zestawy wspinaczkowe, zjeżdżanie, huśtawki itp. a dla młodzieży, dorosłych i seniorów m.in. skate parki, stoliki do gier w szachy, warszaty, ping-ponga, street workout, boiska do gier w piłkę, siłownie zewnętrzne, altany, miejsca na pikniki, leżaki, itp.

(dowody: akta kontroli, str. 427-431 oraz 48-58 t. II.)

8. Organizację przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania indywidualnych spraw obywateli, w tym skarg, wniosków i interwencji, określał - stosownie do § 51 *Regulaminu Organizacyjnego Urzędu*, jego załącznik nr 7. Na podstawie *Rejestru centralnego skarg i wniosków Urzędu Miasta w Legnicy*, ustalono, że w badanym okresie zgłoszono ogółem 51 skarg (odpowiednio: 29 w 2015 r., 19 w 2016 r. i trzy w I kwartale 2017 r.).

(dowody: akta kontroli, str. 432-452, 453-460 oraz 461-462)

Tylko jeden wpis związany był z terenami zieleni i usuwaniem drzew. I tak pismem, zarejestrowanym 25 kwietnia 2015 r.⁷⁷, wnoszący skargę interweniował w sprawie wycięcia czterech drzew (jesionów) przy ul. A. Asnyka, na wniosek Legnickiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Skargę, po zbadaniu sprawy, uznano za bezzasadną. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające potwierdziło, że powodem usunięcia drzew był ich stan, gdyż drzewa były pochyle, chore, zaatakowane przez szkodniki, a korzenie wyrzucały ziemię. Usunięcie drzew odbyło się z zachowaniem

⁷⁴ Niezapominajka – (*Myosotis L.* dosłownie „mysie uszko”) – rozdawane, zamknięte w nasionach „niezapomniane wspomnienia”, które legniczanie (i goście) mogą wysiać na balkonie lub ogródku).

⁷⁵ Walory przyrodnicze zabytkowego parku miejskiego w Legnicy.

⁷⁶ Prezentujący m.in.: Palmiarnie, Aleję Orła Białego, Ogród Francuski, pomniki przyrody, drzewa, krzewy i kwiaty

⁷⁷ Poz. 7 rejestru.

wymaganych terminów i procedur, tj. w oparciu o decyzję Prezydenta Miasta z dnia 27 lutego 2015 r.⁷⁸. O wynikach postępowania skarżącego powiadomiono pismem z dnia 21 maja 2017 r.

(dowody: akta kontroli, str. 463-471)

Adresatami zgłoszeń związanych z dewastacjami terenów zieleni i usuwaniem (kradzieżami) drzew, były także straż miejska i policja⁷⁹. Straż Miejska w Legnicy przyjęła ogółem 50 zgłoszeń, z tego 11 w 2015 r., 20 w 2016 r. i 19 w 2017 r. (do 31 maja). Z uwagi na brak ustawowych kompetencji Straży Miejskiej do prowadzenia czynności związanych z przedmiotem sprawy (konieczność oszacowania powstałej szkody, niezbędna do dalszej kwalifikacji czynu (wykroczenie/przestępstwo), sprawy przekazywano do Urzędu.

(dowód: akta kontroli, str. 472)

Natomiast Komenda Miejska Policji w Legnicy odnotowała 47 zgłoszeń (odpowiednio: 20, 26 i 1). Spośród 20 interwencji odnotowanych w 2015 r., dziewięć nie potwierdziło zgłoszenia, sześć zakończono pouczeniem i udzieleniem informacji. Wszczęto trzy dochodzenia w sprawie kradzieży drzewa (dwa dochodzenia umorzono wobec niewykrycia sprawcy, jedno zakończono sporządzeniem aktu oskarżenia. Ponadto przeprowadzono dwie czynności w sprawie o wykroczenie w przedmiocie kradzieży drzewa (jedna czynność została zakończona wnioskiem o niekierowanie, wobec nie wykrycia sprawcy; druga została zakończona skierowaniem do Sądu Rejonowego w Legnicy - wniosku o ukaranie. Z kolei spośród odnotowanych w 2016 r. 26 interwencji, 12 nie potwierdziło zgłoszenia, dziewięć zakończono pouczeniem i udzieleniem informacji. Wszczęto pięć dochodzeń w sprawie kradzieży drzewa (dwa dochodzenia umorzono wobec niewykrycia sprawcy, trzy zakończono sporządzeniem aktu oskarżenia. W I kwartale 2017 r. odnotowano jedną interwencję zakończoną udzieleniem informacji.

(dowód: akta kontroli, str. 457)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że współpraca Gminy z mieszkańcami, w zarządzaniu zielenią miejską, a także działalność edukacyjna i informacyjna były rzetelne i skuteczne. Dowodzi tego m.in. prowadzenie konsultacji z mieszkańcami w sytuacji, gdy nie jest to wymagane przepisami prawnymi; współpraca z organizacjami pozarządowymi; zachęcanie przedsiębiorców do tworzenia terenów zieleni; kierowanie działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych do wszystkich grup wiekowych i społecznych; różnorodne działania edukacyjne oraz wykorzystywanie różnorodnych źródeł docierania z informacją. Nie mniej jednak intensywniejszych działań wymaga – zdaniem NIK – propagowanie zachowań z zakresu ochrony środowiska.

IV. Wnioski

Wniosek
pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸⁰, wnosi o:

1. Dokonanie aktualizacji wykazu użytków ekologicznych i pomników przyrody w sporządzanych sprawozdaniach jak i innych dokumentach - w związku z podjętymi w 2017 r. stosownymi uchwałami Rady Miejskiej w Legnicy.

⁷⁸ Nr OŚR.6131.38.2015.V.

⁷⁹ Na podstawie informacji pobranej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁸⁰ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosku*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, Delegatury we Wrocławiu w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 4 sierpnia 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

p.o. Dyrektor
Radosław Kujawiński

Kontroler:
Lech J. Kowalczyk
doradca ekonomiczny

podpis

podpis